

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

**Vývoj a konstituování
kriminalisticko-taktických metod**

Diplomová práce

Development and constitution of criminalistic-tactical
methods

Master thesis

Vedoucí práce

doc. JUDr. ZDENĚK KONRÁD, CSc.

Autor práce

Bc. PETR MÜLLER

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne

.....

Bc. Petr Müller

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Zdeňku Konrádovi CSc. za cenné rady, ochotu a vstřícnost při konzultacích, které mi pomohly tuto práci zpracovat.

Dále bych chtěl poděkovat Mgr. Martinu Erazímovi za ochotu při sběru dat pro dotazníkové terénní šetření zaměřené na vývoj, konstituování i současný stav kriminalisticko-taktických metod z pohledu státních zástupců.

Anotace

Tato práce se zabývá vybranými kriminalisticko-taktickými metodami. Chronologicky dle trestního řádu jsou v práci jednotlivě popsány a charakterizovány kriminalisticko-taktické metody, které jsou v zákoně uvedené jako „Některé zvláštní způsoby dokazování“. V rámci přiblížení těchto metod je popsána jejich historie, druhy, příprava, taktika provedení, dokumentace i hodnocení. V závěrečné části práce jsou soustředěny zobecněné výsledky terénního šetření provedeného pomocí dotazníků, určeným státním zástupcům.

Klíčová slova:

Kriminalistika * kriminalistická taktika * konfrontace * rekognice * vyšetřovací pokus * rekonstrukce * prověrka na místě

Annotation

This work deals with selected forensic-tactical methods. Chronologically according to the Criminal Procedure Code, they are individually described in the work and characterized by forensic-tactical methods, which are listed in the law as "Some special ways of proving". As part of the approach to these methods, their history, types, preparation, tactics of implementation, documentation and evaluation are described. The final part of the work contains the generalized results of the field survey conducted using questionnaires designed for state prosecutors.

Key words:

Criminalistics * criminalistics tactic * confrontation * recognition * investigative attempt * reconstruction * inspection on-site

ÚVOD.....	6
1. VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
1.1. KRIMINALISTIKA	8
1.2. METODA	9
1.2.1. <i>Kriminalisticko-taktická metoda</i>	9
1.3. PROCESNÍ ÚKON	9
1.4. VYŠETŘOVACÍ ÚKON	10
1.5. DOKAZOVÁNÍ.....	10
2. KRIMINALISTICKO-TAKTICKÉ METODY.....	11
2.1. KONFRONTACE	12
2.1.1 <i>Historie Konfrontace</i>	14
2.1.2 <i>Podstata a význam konfrontace</i>	16
2.1.3 <i>Příprava, průběh a provedení konfrontace</i>	17
2.1.4 <i>Dokumentace konfrontace</i>	21
2.2. REKOGNICE	21
2.2.1. <i>Historie rekognice</i>	22
2.2.2. <i>Druhy rekognice</i>	24
2.2.3. <i>Příprava rekognice</i>	25
2.2.4. <i>Taktika provedení rekognice</i>	27
2.2.5. <i>Provedení rekognice</i>	31
2.2.6. <i>Metodika některých druhů rekognice</i>	32
2.2.7. <i>Dokumentace a hodnocení rekognice</i>	36
2.3 VYŠETŘOVACÍ POKUS	37
2.3.1. <i>Historie vyšetřovacího pokusu</i>	39
2.3.2. <i>Druhy vyšetřovacích pokusů</i>	40
2.3.3. <i>Příprava vyšetřovacího pokusu</i>	41
2.3.4. <i>Taktika provedení vyšetřovacího pokusu</i>	42
2.3.5. <i>Dokumentace a hodnocení vyšetřovacího pokusu</i>	43
2.4. REKONSTRUKCE.....	45
2.4.1. <i>Historie rekonstrukce</i>	47
2.4.2. <i>Druhy rekonstrukce</i>	49
2.4.3 <i>Příprava rekonstrukce</i>	50
2.4.4. <i>Taktika provedení rekonstrukce</i>	51
2.4.5. <i>Dokumentace a hodnocení rekonstrukce</i>	54
2.5. PROVĚRKA NA MÍSTĚ	55
2.5.1. <i>Historie prověrky výpovědi na místě</i>	57
2.5.2. <i>Příprava prověrky výpovědi na místě</i>	59
2.5.3. <i>Taktika provedení prověrky výpovědi na místě</i>	60
2.5.4. <i>Dokumentace a hodnocení prověrky výpovědi na místě</i>	62
3. TERÉNNÍ ŠETŘENÍ.....	64
ZÁVĚR.....	71
SEZNAM ZKRATEK.....	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	74

Úvod

Kriminalisticko-taktické metody jsou neodmyslitelnou součástí kriminalistické praktické činnosti. V této práci budou popsány konkrétně ty metody, které dnes lze najít v ustanoveních trestního řádu, tj. zákona č. 141/1961 Sb., v hlavě V., oddíle třetím, nazvaném „Některé zvláštní způsoby dokazování“. Konkrétně se jedná o metody konfrontace, rekognice, vyšetřovacího pokusu, rekonstrukce a prověrky na místě. Domnívám se, že tyto metody slouží kriminalistice velmi dobře a dokážou skrze jejich jedinečnost do vyšetřování přinést unikátní poznatky, které například jiné metody nezvládnou.

V kapitole první najdeme základní pojmy, které je vhodné si z hlediska problematiky kriminalisticko-taktických metod a kriminalistické taktiky objasnit. Nejprve jsou rozebrány pojmy kriminalistika, kriminalistická taktika a následuje obecný pojem metody. Poté přejdeme již konkrétněji ke kriminalisticko-taktické metodě a procesním a vyšetřovacím úkonům. V poslední části první kapitoly najdeme, jak chápeme pojem dokazování.

Druhá část práce bude zaměřena na jednotlivé vybrané kriminalisticko-taktické metody. Pro posloupnost z hlediska zákona budou seřazeny stejně, jako je najdeme v trestním řádu. První popsanou metodou bude konfrontace z hlediska její historie, podstaty, významu, přípravy, průběhu, provedení až po dokumentaci tohoto úkonu. Podle podobného schéma popisu těchto metod budou následovat rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a na závěr této kapitoly také prověrka na místě.

Část třetí bude věnována terénnímu šetření, které bude prováděno na základě dotazníků určeným státním zástupcům. Cílem této dotazníkové metody bude zjistit stav znalostí vývoje a konstituování těchto vybraných kriminalisticko-taktických metod. Dotazník se rovněž zaměří na aktuální frekvenci využití těchto metod, doplněné o případné názory a poznatky o přínosnosti jednotlivých metod.

Cílem této práce bude na základě analýzy vybrané literatury podat ucelený pohled na těchto pět specifických kriminalisticko-taktických metod od počátků jejich vývoje a konstituování až po současný stav. V rámci obsahové analýzy odborných literárních děl pomocí popisování a srovnávání jednotlivých informací poskytnout

čtenáři pregnantní pojednání o těchto metodách. Využito bude dále také například metod dedukce a syntézy. Nebude také chybět zmínění o určitých nedostacích, které kriminalističtí odborníci v této problematice spatřují.

1. Výklad základních pojmů

Před tím, než se přesuneme k jednotlivých kriminalisticko-taktickým metodám, je vhodné si velmi stručně přiblížit a zařadit několik základních pojmů, které s touto diplomovou prací souvisí.

1.1. Kriminalistika

Prvním z těchto pojmů je pojetí samotné kriminalistiky. Kriminalistiku definujeme jako samostatný vědní obor, který „zkoumá a objasňuje zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminalistických stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných skutečností a vypracovává podle potřeb trestního práva hmotného a procesního metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.“ Kriminalistiku bereme rovněž jako interdisciplinární vědní obor, jelikož při své činnosti využívá mnoho poznatků i metod z jiných vědních disciplín.¹ Ačkoliv s kriminalitou se lidstvo zabývá od nepaměti, za zakladatele novodobé kriminalistiky je považován Hans Gross, který jako první definoval pojem kriminalistiky.²

Při definování pojmu kriminalistika je vhodné rovněž zmínit také pojem kriminalistické taktiky, do které níže popsané metody, uvedené v TrŘ, patří. Kriminalistickou taktiku můžeme definovat jako „systém dílčích vědeckých teorií a z nich vyplývajících objasnění zvláštností, jakož i zákonitostí procesu poznání při odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti a na jejich základě vypracovaných metod, postupů a doporučení,“³ Kriminalistická taktika nám tedy poskytuje systém metod, postupů a doporučení za účelem organizace, plánování,

¹ STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. Str. 7-8.

² Srovnání: KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7. Str. 25.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 19.

³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 15.

zajištění, hodnocení a využívání kriminalistických stop při procesu odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.⁴

1.2. Metoda

Pojem metoda můžeme chápat například jako nějaký postup, způsob či cestu, s jejíž pomocí člověk něco poznává nebo zhotoví.⁵ V kriminalistice se můžeme setkat s několika druhy metod – obecně poznávacími metodami (např. pozorování, popisování, měření, srovnávání atd.), dále pak s metodami formálně logického myšlení (např. hypotéza, analýza, syntéza, dedukce, indukce apod.). V kriminalistické praxi ale nalezneme i řadu metod převzatých z jiných vědních oborů, které byly upraveny, aby vyhovovaly kriminalistice (např. fyzikální, chemické a fyzikálně chemické metody atd.). Další skupinou metod využívající se v kriminalistice jsou metody specifické (metody kriminalisticko-technického a kriminalisticko-taktického charakteru).⁶

1.2.1. Kriminalisticko-taktická metoda

Kriminalisticko-taktické metody chápeme jako metody vykonávané v kriminalistické praktické činnosti. A můžeme je definovat jako „systém vzájemně propojených a podmíněných úkonů, při poznání kriminalisticky relevantní události, získávání a využívání kriminalisticky relevantních informací uložených v paměťových stopách a poznatků získaných z logických vazeb mezi kriminalistickými stopami.“ Kriminalisticko-taktické metody mohou být spojeny se zásahem do určitých práv a svobod, tudíž jsou reglementovány zákonem.⁷

1.3. Procesní úkon

Procesní úkony můžeme nazvat ty úkony, které provádí například OČTŘ, jednotlivých stran i jiných osob, které jsou v trestním řízení zúčastněny v případech, kdy s jejich provedením nebo opomenutím zákon spojuje vznik,

⁴ Tamtéž

⁵ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. Str. 64.

⁶ K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/k-procesu-konstituovani-rekognice-jako-metody-kriminalisticke-praxe-a-procesniho-ukonu-v-ceskem-trestnim-řízení-116054.aspx>

⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str. 12-13.

změnu nebo zánik trestně procesních vztahů.⁸ Jedná se tedy o jakýsi velmi široký pojem, který zastřešuje i další úkony v rámci celého trestního řízení. Pro účely kriminalistiky a zejména této práce je vhodné odlišit také pojem vyšetřovací úkon, který je oproti pojmu procesní úkon již pojmem užším.

1.4. Vyšetřovací úkon

O vyšetřovacích úkonech se zmiňuje i TrŘ například v § 165 odst. 2.⁹ Jedná se o úkony, které jsou prováděny v přípravném řízení v rámci vyšetřování.¹⁰ Nelze však vyšetřovací úkony vykládat pouze jako úkony policejního orgánu, jedná se totiž také o úkony, které policejní orgán provádí na pokyn státního zástupce apod. Zároveň také platí, že ne všechny vyšetřovací úkony jsou zároveň procesními úkony.¹¹ Mezi vyšetřovací úkony tedy můžeme zařadit jak například zahájení trestního řízení, výslech obviněného, výslech svědka, domovní prohlídku, tak také právě konfrontaci, rekognici, vyšetřovací pokus, rekonstrukci a prověrku na místě, které jsou hlavní náplní této práce.

1.5. Dokazování

Dokazování je proces, kdy se orgány činné v trestním řízení (OČTŘ) snaží zjistit významné skutečnosti o trestném činu, tedy mimo jiné – zda se skutek stal, zda je to možné klasifikovat jako trestný čin, kdo je jeho pachatelem a dále. Můžeme ho charakterizovat jako určitý „souhrn pravidel, která upravují postup OČTŘ a dalších subjektů při vyhledávání, zajišťování, provádění a hodnocení důkazů v trestním řízení.“¹² OČTŘ zjišťují skutkový stav věci a v návaznosti na zjištění tohoto stavu, ve věci rozhodují o dalším postupu.¹³

⁸ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4. Str. 156.

⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁰ Účast obhájce při šetření znalce v trestním řízení. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/ucast-obhajce-pri-setreni-znalce-v-trestnim-rizeni>

¹¹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4. Str. 167.

¹² NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4. Str. 244.

¹³ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 8.

2. Kriminalisticko-taktické metody

Tato kapitola je zaměřena na kriminalisticko-taktické metody, které jsou upraveny v ustanoveních § 104a až 104e trestního řádu. Těchto pět metod je v TrŘ blíže charakterizováno v oddíle třetím nazvaným „Některé zvláštní způsoby dokazování“.¹⁴ Do zákona však byl takovýto výčet a popis všech pěti metod vnesen až v roce 2001, novelou zákona č. 265/2001 Sb. Tím byly ukotveny kriminalisticko-taktické metody jako jsou konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě přímo s oporou v zákoně. Fakt, že byly tyto úkony upraveny zákonem však neznamená, že kriminalistická praxe je do té doby neznala a nepoužívala. K tomuto jejich osamostatnění přispělo to, že se na ně nyní pohlíží, jako na samostatné kriminalisticko-taktické metody, které již nejsou zaměňovány za jiné podobné úkony anebo nejsou součástí některých jiných kriminalisticko-taktických metod.

Další novelou, která nějakým způsobem zasáhla značný počet těchto kriminalisticko-taktických metod byla novela č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. V této novele se jednalo o změny zejména použití některých ze zvláštních způsobů dokazování, konkrétněji konfrontace, rekognice a vyšetřovacího pokusu. Byla zvýšena hranice věku pro použití těchto metod z 15 let na 18 let věku, respektive u konfrontace byla přímo vnesena věta „Tváří v tvář nelze postavit též poškozeného mladšího osmnácti let s obviněným v případě trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“. Je zde tedy taxativně vymezeno, kdy se použití konfrontace výslovně zakazuje.¹⁵ Co se týče použití dalších metod, zákon často uvádí přiměřené užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu v případech rekonstrukce a prověrky na místě. U rekognice a vyšetřovacího pokusu zas zákon odkazuje v případě, že se tohoto úkonu má účastnit osoba mladší osmnácti let přiměřeného užití § 102, kde jsou vyjmenovány zejména podmínky, za kterých je dovoleno provádět úkony u osob mladších osmnácti let.¹⁶

¹⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁵ Zákon č. 45/2013 Sb., *O obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)* v posledním znění.

¹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

TrŘ dává těmto metodám kriminalistické praxe určitý právní rámec. Upravuje zejména jejich podmínky a použitelnost. Jelikož se však jedná především o kriminalisticko-taktické metody, bližší metodikou, postupy, použitím a přípravou se následně zabývá kriminalistika. Co se použitelnosti těchto metod týče, tak ustanovení TrŘ dovoluje použití těchto zvláštních způsobů dokazování v závislostech na stádiu řízení.¹⁷ Například konfrontaci v určitých případech dovoluje pouze „výjimečně, pokud lze očekávat, že její provedení výrazněji přispěje k objasnění věci“.¹⁸

2.1. Konfrontace

Jako první z kriminalisticko-taktických metod se budu zabývat konfrontací. Ze začátku se můžeme podívat na samotný rozbor slova konfrontace – z latinského frons¹⁹ neboli čelo. Samotné celé slovní spojení je pak následně dle slovníků popisováno významem jako setkání tváří v tvář, střetnutí či porovnání.²⁰ Konfrontace je upravena v trestním řádě, tj. zákon č. 141/1961 Sb., a to hned několika odstavci. Nicméně tomu tak vždy nebylo, a i proto byla konfrontace v průběhu doby poměrně značně opomíjena a názorově splývala s jinou kriminalisticko-taktickou metodou. Aktuální právní úprava se o konfrontaci vyjadřuje jako o zvláštním způsobu dokazování a následně se v jednotlivých písmenech § 104a TrŘ věnuje jeho použitelnosti a podmínkám použití. Pokud bychom však chtěli přesné vyjádření, a to zejména z kriminalistického hlediska, co přesně konfrontace je, musíme zapátrat do literatury zabývající se kriminalistickou taktikou.²¹

Právě pojetí samotné konfrontace bylo mnohokrát předmětem odlišnosti názorů. Konfrontace byla vždy spojována s výsledkem – specifickou metodou kriminalistické praktické činnosti, kterou se získávají informace o událostech trestných činů či jinak kriminalisticky relevantních skutečnostech, zafixovaných ve

¹⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 115.

¹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁹ Frons v češtině. *Glosbe* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://cs.glosbe.com/la/cs/frons>

²⁰ Konfrontace. *Slovník cizích slov* [online]. [cit. 2021-12-17]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/konfrontace>

²¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

vědomí člověka.²² V některých starších kriminalistických učebnicích se můžeme dočíst, že konfrontací se rozumí zvláštní forma výslechu, nikoliv samostatný procesní úkon nebo samostatnou metodu kriminalistické praktické činnosti, jako je jí dnes.²³ Na druhé straně je zde také mnoho autorů, kteří považovali a považují konfrontaci jako samostatnou metodu kriminalistické praxe a spojitost jakožto zvláštní způsob výslechu odmítají.²⁴ I v současné době se můžeme setkat se spojováním výslechu a konfrontace, nicméně odlišení od samotného výslechu je patrné a zejména po uzákonění ustanovení o konfrontaci v TrŘ je samostatnost této metody již i právně ukotvena. V aktuálnějších učebnicích kriminalistiky a kriminalistické taktiky se již rovněž setkáváme minimálně s „odtržením“ konfrontace od samotného výslechu. A to v podobě, kdy je konfrontace popisována jako samostatná kriminalistická metoda.²⁵ Ačkoliv zde spojitost se samotným výslechem je neodmyslitelná, existuje zde několik zvláštností, které by měly být brány v potaz při odlišování této metody – a to například rozdílnost v gnozeologické a psychologické podstatě. Tato rozdílnost je zejména zaměřena na podstatu samotné konfrontace v komparaci s podstatou výslechu. Jedná se na rozdíl od výslechu v silné a bezprostřední psychologické působení vyvolané postavením konfrontovaných osob tváří v tvář. Dále pak v samotném získávání informací, respektive odlišnost od reprodukce vnímaného a konfrontací. Při konfrontaci totiž nedochází pouze k reprodukci vnímaného nicméně může se jednat i například o daleko složitější procesy jako myšlenkové modelování, srovnávání, argumentování apod.²⁶ Další odlišností je samotné postavení orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ). Jde o fakt, že role tohoto orgánu se značně mění a argumentace je ponechána samotným konfrontovaným osobám, OČTŘ je „pouze“ v roli organizátora, který analyzuje a porovnává získané informace. Není to však pouze postavení OČTŘ, které je v případě konfrontace odlišné. I samotné

²² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 320.

²³ PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982. Str. 165.

²⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 10.

²⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 377.

²⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 11.

postavení obviněného a svědka se liší, respektive jejich práva a povinnosti jsou odlišné. Zejména v tom, kdy některý z nich musí nebo nemusí vypovídat.²⁷

Aktuálně výsledné pojetí konfrontace tedy můžeme shrnout tak, že konfrontace je specifická metoda kriminalistické praxe spočívající v postavení dvou dříve vyslechnutých osob tváří v tvář za účelem objasnění závažných rozporů v jejich výpovědích, které nelze objasnit jinak.²⁸ Ačkoliv se s drobnými modifikacemi definice konfrontace můžeme setkat téměř v každé učebnici kriminalistiky, vyjádření o specifčnosti této metody mi přijde vhodnější než zdůraznění její samostatnosti přímo v její definici.

S rozlišováním druhů konfrontace se často v učenicích kriminalistiky nesetkáváme, je však možné ji klasifikovat podle různých hledisek a kritérií. Například dle stanoveného cíle na buďto: překonání, jednoho z účastníků, chybné vzpomínky nebo zdánlivě zapomenutého faktu; nebo například může být cílem odhalení a překonání lživé výpovědi jednoho z účastníků. Rozdělit druhy konfrontace můžeme pak také ve spojitosti se subjektem, který dal podnět ke konfrontaci – státním zástupcem, kriminalistou, svědkem, obviněným či například obhájcem. V neposlední řadě se můžeme také setkat s rozdělením podle procesního postavení konfrontovaných osob – konfrontace mezi svědky, mezi svědkem(y) a poškozeným(i), mezi svědkem(y) a obviněným(i), mezi obviněným(i) a poškozeným(i) nebo mezi obviněnými. Tento uvedený výčet není taxativně vymezený nýbrž jako neuzavřený s ohledem na to, že kritéria lze stanovit i další a tím rozšířit i druhy konfrontací.²⁹

2.1.1 Historie Konfrontace

S konfrontací se můžeme setkat již v § 168 zákona č. 119/1873 řád soudu trestního. V tomto paragrafu v odstavci druhém a třetím se uvádí: „Byli-li by svědkové v seznání svém o důležité věci mezi sebou na rozdíl, může soudce vyšetřující učiniti, aby byli sobě v oči postaveni. Vůbec nemá se více osob zároveň

²⁷ Tamtéž

²⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 13.

²⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str.129-130.

v oči stavěti než dvě. Osoby v oči postavené buďtež o každé okolnosti, v příčině kteréž se mezi sebou nesrovnávají, zvláště o sobě slyšeny a odpovědi obapolné protokolem zapsány.“³⁰ Z tohoto ustanovení je patrné, že provedení konfrontace mohl učinit pouze „vyšetřující soudce“, tedy v řízení před soudem. Nutno podotknout, že preference provádění konfrontace zásadně v jednání před soudem zůstala dodnes. Pouze ve výjimečných případech je povoleno provést konfrontaci dříve.³¹

Tato právní úprava z roku 1873 byla účinná až do roku 1950, kdy nastoupil zákon č. 87/1950 Sb., který konfrontaci popisoval v § 95, odst. 1 následovně: „Jestliže se výpověď obviněného odchyluje v podstatných bodech od výpovědi svědka nebo spoluobviněného a rozpor nelze vysvětlit jinak, může být obviněný postaven těmto osobám tváří v tvář.“ a také v § 113, odst. 4: „Nesouhlasí-li výpovědi svědků v závažných bodech, lze svědky postavit tváří v tvář.“³² Můžeme si všimnout určité modifikace konfrontace v podobě takové, že již není zmíněna nepřipustnost konfrontování více než dvou osob. Domnívám se, že ačkoliv je konfrontace velmi komplexní úkon vyžadující mnoho požadavků na správné provedení a v neposlední řadě také přináší rizika, je toto „vypuštění“ nepřipustnosti konfrontování více osobu najednou lepším řešením. Nicméně tento zákon neměl tak dlouhé účinnosti, jako měl zákon předešlý. Zrušen byl totiž zákonem č. 64/1956 Sb. o trestním řízení soudním, který až na drobnou změnu konfrontaci převzal.

Opět tomu netrvalo dlouho a tento zákon byl nahrazen. Roku 1961 se usneslo Národní shromáždění Československé socialistické republiky na zákoně č. 141/1961 Sb., který je účinný dodnes.³³ Zákon prošel mnoha novelizacemi,

³⁰ Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního. (Říšský soudní řád). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjyg4zv6mjrhexazrrgy4c2ma&groupIndex=0&rowIndex=0>

³¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 11.

³² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 9.

³³ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

z kterých stěžejní novelizace je až z roku 2001, tedy zákonem č. 265/2001 Sb.³⁴ Do té doby zůstávala konfrontace téměř beze změn.³⁵

Aktuální podobou konfrontace jakožto zvláštního způsobu dokazování v zákoně nalezneme v již zmíněném § 104a, zákona č. 141/1961 Sb. a to ve znění obsahující sedm odstavců. Poměrně značný posun úpravy této kriminalisticko-taktické metody, kdy do této novelizace byla vždy spojována a upravována velmi stroze a pod záštitou výslechu.

2.1.2 Podstata a význam konfrontace

Podstata a význam konfrontace se z větší části kriminalistických učebnic shoduje, a to zejména jako silné, bezprostřední psychologické působení na konfrontované osoby, které vzniká postavením osob tváří v tvář v konfliktní situaci.³⁶ Samotné vysvětlení a pochopení konfliktní situace můžeme najít například ve formě, že existence závažných rozporů mezi výpověďmi ještě samo o sobě není nutně konfliktem. Konfliktem se to stává až v moment, kdy alespoň jedna ze stran pochopí tento rozpor jako konflikt. Jedná se tedy o konflikt od oznámení osobě, že bude konfrontována s jinou osobou.³⁷ Podstatu konfrontace tedy můžeme shrnout jako objasnění příčin a důvodů závažných rozporů ve výpovědích.

Samotné provádění konfrontace má však i svá úskalí. Na jedné straně se může osoba, která dosud vypovídala pravdivě uchýlit ke změně svojí výpovědi a vypovídat nepravdivě. Na straně druhé, kdy obě konfrontující osoby si mohou díky konfrontaci ujednotit své lživé výpovědi.³⁸ I v současné době se můžeme však setkat v odborných učenicích s názory, že „smyslem konfrontace je odstranit

³⁴ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v posledním znění.

³⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 10.

³⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. Str. 535.

³⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 11.

³⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. Str. 535-536.

rozpory v předchozích výpovědích spoluobviněných; svědka a obviněného; svědků navzájem.“³⁹ a ztotožňuji se s tezí Docenta Konráda, kdy poukazuje na fakt, že samotné odstranění rozporů ve výpovědích z kriminalistického hlediska není a nemělo by být považováno za naplnění žádoucího cíle.⁴⁰ Proto se přikláním k názorům, že vhodnější bude použití „objasnění závažných rozporů“.

2.1.3 Příprava, průběh a provedení konfrontace

Příprava konfrontace vyžaduje důkladnou přípravu jak před provedením tohoto úkonu, tak i během a po provedení. Jedná se tedy o komplexní přípravu jak obsahové, organizační tak taktické stránky.⁴¹ Konfrontace totiž patří mezi jedny z nejsložitějších úkonů, které vyžadují vyhodnocení všech podmínek, okolností, účelnosti a nashromážděných důkazů, které zároveň nelze objasnit jiným způsobem.⁴² Spočívá tedy především v důkladném prostudování rozporů ve výpovědích v návaznosti na dosud získané důkazy, tedy vymezení sporných bodů a také výběr otázek, kterými bude možno vzniklé rozpory objasnit. Pořadí těchto otázek je také žádoucí rozplánovat. Vytyčení cíle konfrontace a zajištění potřebných jak osob, tak také techniky. Roli může hrát i jednotlivé rozmístění osob v místnosti, pokud se konfrontace nebude provádět před soudem. Stejně tak může být rozhodnuto o zapojení pomocných osob při konfrontaci. Důraz by neměl být kladen pouze na místo a osoby účastníci se konfrontace, ale důležité je také načasování provedení konfrontace. Analýza osobnosti konfrontovaných osob v souvislosti charakterizace vzájemných vztahů mezi konfrontovanými osobami a zjištění prognózy jejich možného chování by rovněž mělo být bráno v potaz. A v neposlední řadě je také nutné určit, které osobě budou jako první položeny otázky.⁴³

³⁹ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4. Str. 270.

⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 12.

⁴¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 14.

⁴² CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 117.

⁴³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 380.

Průběh konfrontace začíná poučením konfrontovaných osob o jejich procesním postavení. Následuje dotaz konfrontujícím osobám, zda se znají a jaké jsou jejich vzájemné vztahy. Vhodné bývá se konfrontovaných osob také zeptat, zda mezi sebou nemají nějaké osobní nevyrovnané spory apod. Po vyřešení těchto začátečních formalit a otázek se přistupuje k řešení samotného objasňování rozporů ve výpovědích. Při odpovídání na otázky je žádoucí požadovat, aby vypovídající osoba hleděla druhému konfrontovanému do očí. Po následném zodpovězení otázky se přechází k možnosti druhé strany reagovat, vyjádřit se k tomu, co právě slyšel. Pokud osoba odmítne na to nějak reagovat, je vyzvána, aby uvedla svou verzi a po uvedení má zas naopak osoba první možnost se vyjádřit. Zpravidla v závěru konfrontace je možné osobám povolit klást si navzájem otázky a odpovídat na ně.⁴⁴ Celá konfrontace je však po celou dobu přísně řízena řídicí osobou a platí, že hovořit může pouze ten konfrontovaný, který je vyzván. V případě narušení průběhu konfrontace některým z konfrontovaných je nutno konfrontaci ukončit.⁴⁵

Jak dochází k provedení konfrontace nám velmi stručně říká také ustanovení TrŘ. Nicméně existují také základní zásady konfrontace, které by vždy měly být naplněny. Mezi tyto základní zásady se zařazuje:

- a) Zásada aktivního řízení konfrontace řídicí osobou. Jedná se o vytvoření a udržení si autority a respektu v průběhu celé doby provádění konfrontace. Nelze dopustit, aby některá z konfrontovaných osob, jakkoliv převzala vedení, a to jakoukoliv formou (například tónem hlasu apod.). Tato zásada předpokládá aktivní vedení a neustálou analýzu informací, které osoby vypovídají.
- b) Zásada pozorování konfrontovaných osob. Je zásada, kdy zejména řídicí osoba musí odhalit stav, kdy některá z konfrontovaných osob se dostala do

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 14-15.
STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str. 130-131.

⁴⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str. 133-134.

⁴⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 381.

určité nerozhodnosti, kolísání nebo váhání a adekvátně s ohledem na cíle konfrontace na to reagovat.

- c) Zásada ostražitosti (někde nazývána také jako zásada ostražitosti a rozhodnosti). Tato zásada pojednává o nutnosti soustavného pozorování konfrontovaných osob zejména v případech náznamu nějaké domluvy mezi nimi, případně jakékoliv narušení konfrontace.
- d) Zásada iniciativy konfrontovaných osob. Spočívá v podpoře v předkládání faktů objasňující rozpory ve výpovědích konfrontovaných osob. Tato zásada je důležitá zejména k získání poznatků o znalosti či neznalosti objektivní pravdy a také k udržení vůle konfrontovaných osob vyjasnit si jejich rozpory.⁴⁶

V učebnici kriminalistické taktiky se však můžeme setkat také s touto zásadou:

- e) Zásada plánovitosti a organizovanosti postupu konfrontace. V této zásadě se jedná především o zdůraznění důležitosti provedení konfrontace, jejich rizik, případných pokusů o narušení konfrontace.⁴⁷

Napětí, které v případě provedení konfrontace může nastat je neodmyslitelné, nicméně právě dodržení těchto zásad by mělo napomoci k dosažení sledovaného cíle dané konfrontace. V neposlední řadě jsou stanoveny také podmínky, za kterých je možno konfrontaci provést. Ty vyplývají zejména z ustanovení § 104a TrŘ:

1. Výpověď obviněného v závažných okolnostech nesouhlasí s výpovědí svědka nebo spoluobviněného.⁴⁸ (Jedná se o vytvoření konfliktní situace dříve vyslechnutých osob postavením tváří v tvář s cílem objasnit tyto

⁴⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 338-339.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 15.

⁴⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str. 134.

⁴⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

závažné nesouhlasící okolnosti. Tento popis platí stejným způsobem i na následující podmínku.)⁴⁹

2. Výpověď svědka v závažných okolnostech nesouhlasí s výpovědí obviněného nebo jiného svědka.⁵⁰
3. Každá z osob, které mají být konfrontovány, byly již dříve vyslechnuty a o jejich výpovědích byl sepsán protokol.⁵¹ (Sepsané protokoly o výpovědích jsou předpokladem k provedení konfrontace)
4. Pro konfrontaci jinak platí ustanovení o výpovědi obviněného a o svědcích.⁵²
5. Osobu mladší osmnácti let věku lze konfrontovat zcela výjimečně, jestliže je to pro objasnění věci nezbytně nutné; v takovém případě se užije přiměřeně § 102 TrŘ.⁵³ (Toto ustanovení pojednává zejména o tom, že zacházení s osobou mladší osmnácti let musí být zvláště šetrné a také, aby tento úkon v dalším řízení už nebylo třeba opakovat. Dále pojednává o osobách, které mají nebo mohou být přibrány)
6. Dále je zde podmínka, že je-li třeba po skončení konfrontace znovu vyslechnout konfrontované osoby, provede se jejich výslech odděleně.⁵⁴
7. Provedení konfrontace zásadně jen v řízení před soudem; před podáním obžaloby lze konfrontaci provést jen výjimečně, pokud lze očekávat, že její provedení výrazněji přispěje k objasnění věci a stejného cíle nelze dosáhnout jinými prostředky.⁵⁵ (Tento požadavek na provádění konfrontace před soudem je opodstatněný, jelikož výsledkem konfrontace, respektive případné vyjasnění závažný rozporů je spojeno s hodnocením důkazů, které přísluší soudu⁵⁶ a zákonodárce jasně stanovil a zdůraznil výjimečnost provedení konfrontace v situacích jiných)

⁴⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 13.

⁵⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

⁵¹ Tamtéž

⁵² Tamtéž

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 14.

8. Konfrontovat nelze svědka, jehož totožnost se utajuje z důvodů uvedených v ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ.⁵⁷

2.1.4 Dokumentace konfrontace

Dokumentování konfrontace se provádí do příslušného protokolu o konfrontaci a platí, že se zaznamenává systematicky, doslovně a v přímé řeči. V protokolu se zaznamenávají také například verbální pokusy o narušení konfrontace, ale také je žádoucí zaznamenávat i některé neverbální projevy. Protokol o konfrontaci musí obsahovat doslovné znění kladených otázek a odpovědí na ně, tedy nejen zaznamenávání konfrontovaných osob, ale všech účastníků konfrontace. Je také doporučené graficky upravit text tak, aby bylo možno na první pohled odlišit výpovědi jednotlivých konfrontovaných osob. Pokud je konfrontace prováděna v přípravném řízení, doporučuje se ji provádět ve speciální výslechové místnosti, která má dostupnou vhodnou techniku například k pořízení videozáznamu zachycující průběh konfrontace, reakce konfrontovaných osob apod. Celá dokumentace konfrontace musí být vždy řádně označena, musí obsahovat podpisové doložky obou konfrontovaných osob a jejich obhájců, případně i dalších zúčastněných osob. Také musí být ve spisu poznámka, kde bude pro další využití uložena.⁵⁸

2.2. Rekognice

Dalším z popisovaných kriminalisticko-taktických metod je rekognice. Z latinského *recognitio* neboli opětovně seznání či poznání⁵⁹ je aktuálně upraveno v § 104b TrŘ.⁶⁰ Ani rekognici stejně jako konfrontaci v kapitole předešlé se nevyhnulo v průběhu konstituování této metody spojování s výslechem, a dokonce

⁵⁷ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 379.

⁵⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 339.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 16.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 381.

⁵⁹ *Recognitio*. *World of Dictionary* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://worldofdictionary.com/dict/latin-english/meaning/recognitio>

⁶⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

i označování rekognice za konfrontaci.⁶¹ Samotnou podstatou rekognice, jakožto procesního úkonu, je tedy znovupoznání ve vědomí člověka s určitými myšlenkovými obrazy nějaké osoby nebo věci. Jedná se o psychický proces.⁶²

2.2.1. Historie rekognice

O rekognici ve své smyslové podstatě se můžeme dozvědět už z řádu soudu trestního, tedy zákona č. 119/1873. Nejednalo se však o přesné označení rekognice, jako je tomu v dnešní době. Podstata ztotožňování určité osoby nebo věci byla totiž tehdy nazývána termínem agnoskace.⁶³ Agnoskací, respektive agnoskováním se rozuměl prostředek, kterým byla zjištěna totožnost osoby nebo věci, a to tím způsobem, že se tato osoba nebo věc představí nebo předloží těm „kdož ji znají a z vlastního názoru o ní výpověď dáti mohou“.⁶⁴ V již zmíněném zákoně se o agnoskaci pojednává hned v několika paragrafech. Můžeme se postupně setkávat s agnoskací v případech zjišťování totožnosti neznámých mrtvol; zjišťování majitele věcí použitých ke spáchání trestného činu, zda věci pocházejí z trestné činnosti nebo zda byl trestný čin spáchán zajištěným nástrojem; dále pak při zjištění majitele věcí nalezených při prohlídkách a v neposlední řadě také při zjištění, zda obviněná osoba je totožná s osobou pachatele nebo při konfrontacích osob.⁶⁵ V průběhu let se však od termínu agnoskace přešlo k termínu konfrontace, který byl spojován se znovupoznáním osoby či věci. Zajímavým názorem na odlišení konfrontace a rekognice se stala učebnice Augusta Miříčky, který pojednává, že od konfrontace je vhodné rozeznávat také rekognici a následně také popisuje její podstatu, která se dá

⁶¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 17-24.

⁶² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 482.

⁶³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 17.

⁶⁴ Ottův naučný slovník. *Moravská zemská knihovna* [online]. 1888 [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:1cb5aaf0-e6e3-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:45ed31a0-05aa-11e5-97f4-5ef3fc9ae867&fulltext=agnoskov%C3%A1n%C3%AD>

⁶⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 17.

považovat za vhodnou a dostatečně odlišnou pro zaujmutí souhlasného stanoviska v tímto názorem.⁶⁶

Tato ustanovení byla platná až do roku 1950, kdy byl přijat zákon č. 87/1950 Sb., kde se tento úkon popisoval jako „Má-li se výsledkem zjistit totožnost nějaké osoby nebo věci, vyzve prokurátor svědka, aby ji popsal, teprve pak mu má být osoba nebo věc ukázána.“⁶⁷ Vzhledem k tomu, že si nelze nevšimnout faktu, že zákonodárce se vyjadřuje v singuláru – tedy ku příkladu, že osobě má být ukázána pouze jediná věc ke ztotožnění, a nikoliv ukázána mezi dalšími podobnými věcmi, aby byl vyloučen sugestivní účinek. Tento fakt byl již tehdy značně kritizován.

Zákonem č. 64/1956 Sb. došlo k další úpravě, v ustanoveních § 102 a § 110 přibyla část, která stanovovala, že se osoba ukáže a věc předloží mezi několika dalšími.⁶⁸ V obou případech se však jedná o paragrafy spojené s výsledkem.

Novým trestním řádem v roce 1961, zákonem č. 141/1961 Sb., nedošlo k výrazným změnám v právní úpravě tohoto úkonu směřujícího k identifikaci osob nebo věcí na základě paměťových stop.⁶⁹

V průběhu druhé poloviny 20. století vychází několik publikací zabývajících se problematikou rekognice jako takové, kdy lze zmínit například monografii autorů Bárty, Matiaška a Soukupa s názvem „Výslech a psychologie“, kde můžeme nalézt termín „kriminálnícká rekognice“. V roce 1968 vychází prozatímní učební text ke kriminálnícké taktice, kde jedna z kapitol je nazvaná „Rekognice“. Autorem této kapitoly byl významný český kriminálnístka a pedagog Univerzity Karlovy, Miroslav

⁶⁶ MIŘIČKA, August. *Trestní právo procesní*. Praha: Vyšehrad, 1932. Str. 145.

⁶⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminálnícké problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 19.

⁶⁸ Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád 1956). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6nrufzrwcmk7nbwdkljg>

⁶⁹ Srovnání: Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád 1956). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6nrufzrwcmk7nbwdkljg>

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád 1961). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexggyjrl5ugynjngu>

Protivínský.⁷⁰ Protivínský rozeznává rekognici jako samostatný procesní úkon, který je odlišný od výslechu. Celá dosavadní problematika rekognice byla následně v roce 1971 rovněž zpracována M. Protivínským v monografii nazvané „Rekognice v přípravném řízení“. Tato publikace se stala základem konstituování rekognice jakožto metody kriminalistické praxe a zároveň její samostatnosti v podmínkách československého trestního řízení.⁷¹

Jednoznačnost odlišení a zároveň odůvodnění rekognice jakožto samostatné metody kriminalistické praxe však v blízké době nevedla k novelizaci zákona. Novela trestního řádu přichází až po třiceti letech od práce prof. Protivínského, a to zákonem č. 265/2001 Sb., který včlenil rekognici jako samostatný procesní úkon, do hlavy páté třetího oddílu nazvaného „Některé zvláštní způsoby dokazování“.⁷²

2.2.2. Druhy rekognice

Rekognici je možné rozdělit podle různých hledisek. Nejběžnějším prvotním rozdělením je rozdělení podle původu předváděného objektu. Podle tohoto rozdělení tedy dělíme rekognici na – rekognice objektů in natura a rekognice objektů podle jejich modelů (jedná se o například fotografie ztotožňovaných objektů apod.). Další možné rozdělení rekognice je podle druhu objektu na – rekognice osob, rekognice věcí (movitých, nemovitých) a rekognice zvířat (živých, uhynulých). Drobné odlišnosti můžeme najít v učebnicích zabývajících se kriminalistickou taktikou zejména u dalšího rozdělení rekognice osob. V některých⁷³ se můžeme setkat s rozdělením na rekognici osob živých a mrtvol. Naproti tomu někde se můžeme setkat s formou rozdělení vyloženě podle TrŘ, tedy na osoby zadržené podezřelé, obviněné případně další osoby.⁷⁴ Podle

⁷⁰ Miroslav Protivínský. *Wikipedie* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Miroslav_Protiv%C3%ADnsk%C3%BD

⁷¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 21-22.

⁷² Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

⁷³ Srovnání: MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 346.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. Str. 164.

PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982. Str. 168.

⁷⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 484.

charakteru identifikačních znaků se rozděluje rekognice na – podle anatomicko-morfologických znaků osob a zvířat (výška, tvar postavy, hlava, obličej apod.) nebo podle funkčních a dynamických znaků (zejména chůze, držení těla, gestikulace, hlasu, mimiky apod.). Nakonec můžeme rekognici rozlišovat podle způsobu předvedení objektů na – rekognice s předvedením ztotožňovaného objektu ve skupině spolu s dalšími přivzatými objekty najednou; rekognice s předvedením pouze jednoho ztotožňovaného objektu (nejčastější u rekognice mrtvol); rekognice s předvedením ztotožňovaného objektu a přivzatých objektů jednotlivě po sobě.⁷⁵ Můžeme se však setkat i s tzv. skrytou rekognicí, která je zařazena do posledního z možných rozdělení rekognice. Ta pak je popisována jako nepřímý kontakt poznávající osoby s předváděnými objekty (například využití jednocestného zrcadla apod.).⁷⁶

2.2.3. Příprava rekognice

K přípravě tohoto procesního úkonu je potřeba věnovat poměrně dost pozornosti. Je jasné, že neopakovatelnost provedení tohoto úkonu je určitým rizikem a zejména včasnost i právě přípravy rekognice se odvíjí od dalších proměnných v podobě psychického procesu zapomínání.⁷⁷ Zároveň však pokud se rekognice musí opakovat nebo dojde k pochybení v průběhu provádění, může se to stát předmětem zpochybnování u soudu a tím jakékoliv zanedbání přípravy může vést k nepoužitelnosti jako důkazu.⁷⁸ Přípravu rekognice rozdělujeme do dvou etap. První etapa má za úkol analyzovat dosud shromážděné poznatky o činu, zejména pak výpovědi a analyzovat i samotnou osobu a osobnost poznávajícího. To vše se připisuje účelnosti opodstatnění provedení rekognice; zjištění potencionálních změn na poznávaném objektu; vyvození závěru, zda je osoba schopna poznat identifikovaný objekt; zjištění přesných podmínek vnímání; posouzení možného nepříznivého psychologického dopadu na poznávající osobu a stejně tak posouzení i možného hrozícího nebezpečí z provedené rekognice poznávající

⁷⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 347.

⁷⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 485.

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 28.

osobě; určení, zda osoby budou předvedeny sekvenčně nebo simultánně; posoudit nutnost provedení rekognice jako neopakovatelný a neodkladný úkon.⁷⁹

Další částí této první etapy přípravy rekognice je vypracování plánu rekognice a zajištění jejího materiálního technického zabezpečení nutného k provedení. Tento plán by měl obsahovat mimo jiné: určení místa a času provedení rekognice; určení subjektu rekognice; určení a označení přivzatých dalších objektů včetně identifikovaného objektu (v případě osob se jedná o zaznamenání jejich identifikačních údajů); stanovení a zajištění podmínek vnímání (tyto podmínky by měly být shodné s podmínkami, za kterých je subjekt rekognice původně vnímal); určení způsobu provedení rekognice⁸⁰ (sekvenčně nebo simultánně – každý z těchto způsobů má své výhody a úskalí)⁸¹; určení a zajištění nezúčastněných osob a jejich poučení⁸²; určení technických prostředků a prostředků dokumentace; určení dalších osob, které budou rekognici přítomny a jejich rozmístění (například psycholog, rodiče v případech nezletilé osoby, obhájce apod.)⁸³

Druhá etapa přípravy rekognice spočívá v činnostech, které přímo směřují k provedení rekognice. Jedná se například o instruování subjektů rekognice, jakým způsobem se má při provádění chovat. Musí se připravit objekty rekognice, respektive aby měly podobný vzhled nebo stejného druhu. Zajištění již zmíněných podmínek vnímání, tedy například osvětlení, vzdálenost, úhel, dobu vnímání apod. Další z klíčových podmínek je zajištění, aby ztotožňovaný objekt nebo jeho kopie nebyl ukázán subjektu rekognice před jejím provedením. Dalším dílem v této etapě je připravení dokumentačních prostředků a zajištění potažmo prověření jejich funkčnosti před prováděním.⁸⁴ Je také důležité zabránit případným únikům

⁷⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 29.

⁸⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 487-488.

⁸¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 30.

⁸² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 188.

⁸³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 348.

⁸⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 488-489.

informací o utajené identitě poznávající osoby. Jedná se například o provedení rekognice přes jednocestné zrcadlo nebo zabránění úniku informací pomocí kukly apod.

2.2.4. Taktika provedení rekognice

Při provádění úkonu rekognice je důležité dodržovat základní pravidla, která jsou vytvořena v návaznosti na trestně právní ustanovení v TrŘ. Případné nedodržení těchto zásad by mohlo vést k neúčinnému využití rekognice, v neposlední řadě se také obvykle může stát, že tímto nedodržením by vznikly závažné důsledky související s porušením některých práv účastníků trestního řízení – zejména právo na spravedlivý proces by mohlo být dotčeno.

Mezi základní zásady provádění rekognice řadíme:

1. Zásada zjištění identifikačních znaků a podmínek před provedením rekognice

Tato zásada je ve své podstatě požadavek, aby každý subjekt rekognice (poznávající osoba), byla před samotným provedením rekognice vyslechnuta. Účelem tohoto vyslechnutí je zejména zjistit popis ztotožňovaného objektu, tedy identifikačních znaků objektu poznání. Těmito znaky jsou u osob jakožto objektů rekognice například – přibližný odhad věku, pohlaví, výška a stavba postavy, etnikum, zvláštní znamení a tetování, popis zahrnující vlasy a vousy, zvláštnosti řeči, jiné výrazné znaky, oblečení a další. Pokud jde o zvířecí objekty rekognice, je dobré zjišťovat následující poznatky: druh zvířete, rasa, pohlaví, velikost zvířete, barva (srsti, opeření apod.), zvláštní a jiné výrazné znaky zvířete. Tím se dostáváme ke skupině věcí (movitých), jakožto objektů rekognice: druhové určení věci případně charakter věci, typ věci, její model, materiál, ze kterého je věc tvořena, jakým způsobem byla vyrobena (sériová výroba, výroba na zakázku apod.), případné poškození, opotřebení nebo jiné významné znaky pro identifikaci věci (speciální úpravy apod.).⁸⁵

⁸⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 32-33.

Po zjištění tohoto souboru identifikačních znaků se zjišťují okolnosti, za kterých byl tento objekt vnímán. Jedná se zejména o vzdálenost, viditelnost, subjektivní faktory (zda osoba nosí brýle, zda dobře slyší, její psychický stav atd.), dobu vnímání. V závislosti na poznávající osobě je někdy vhodné před samotnou rekognicí provést vyšetřovací pokus pro zjištění například některých těchto subjektivních faktorů, které mohly ovlivnit proces vnímání objektu.⁸⁶

2. Zásada předvádění ztotožňovaného objektu mezi objekty

Kriminalisticko-taktické pravidlo, které spočívá v tom, že každá rekognice musí mít pouze jeden ztotožňovaný objekt, respektive vždy musí být ve skupině mezi přibranými objekty pouze jeden tento objekt. Pokud je potřeba provést rekognici u více objektů, musí být uskutečněno takový počet rekognicí, jaký se rovná počtu těchto objektů.⁸⁷

Zároveň je tato zásada také reakcí na fakt, že předvedením pouze jediného objektu může mít sugestivní účinek na subjekt rekognice a tím pádem se může osoba snáz zmýlit. V současné podobě tuto zásadu můžeme najít v ustanovení TrŘ v § 104b odst. 3, 5.⁸⁸

Počet těchto přivzatých objektů k rekognici je upraven například v § 104b odst. 3 TrŘ, kde se říká, že „Má-li být poznána osoba, ukáže se podezřelému, obviněnému nebo svědkovi nejméně mezi třemi osobami, které se výrazně neodlišují“.⁸⁹ V tomto případě je tedy spodní hranice přibraných objektů rekognice stanoven, nicméně horní hranice určena v ustanoveních není. V ostatních případech se jedná o určení spodní hranice pouze obecně⁹⁰, například v doporučeném počtu objektů nepřevyšující 6-8 objektů při předvádění

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 490.

⁸⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 34.

⁸⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

⁹⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 34.

společně ve skupině.⁹¹ Můžeme se setkat také s tzv. prázdnou rekognicí osoby, kdy mezi přibranými objekty není ztotožňovaná osoba a následně je přivedena skupina druhá, ve které se jich ztotožňovaná osoba nachází.⁹²

3. Zásada podobnosti předváděných objektů

Zásadu podobnosti předváděných objektů jsem již v předchozí zásadě trochu uvedl v poslední odstavci, nicméně je vhodné si tuto zásadu ještě blíže představit. Již zmíněné ustanovení TrŘ vyjadřuje požadavek, aby při rekognici osob in natura nebyly přivzaté osoby výrazně odlišné.⁹³ Jedná se o tzv. obecné znaky podobnosti předváděných osob, mezi které patří například – pohlaví, etnikum, věk, výška osoby, stavba těla, popis vlasů, případně vousů oblečení a dalších. Logicky zde vyvstává otázka, co když subjekt během výpovědi uvede, že objekt měl i nějaké zvláštní znaky. V těchto případech se může jednat o situaci, kdy nebude možné tyto zvláštní znaky (jizvy, barva očí, tetování, znaménka apod.) uměle napodobit. Tato situace se může buďto vyřešit zmíněným napodobením nebo mohou být eliminovány u všech předváděných objektů – tedy například v případě tetování na předloktí budou všechny objekty rekognice dlouhé rukávy apod. Zároveň ale platí, že osoby nikdy nesmí být podobné v detailech a zvláštnostech, může pak snadno dojít k znehodnocení celé rekognice.⁹⁴ U rekognice věci ustanovení TrŘ § 104b odst. 5 se uvádí, že věc se ukáže subjektu rekognice „ve skupině věcí, pokud možno téhož druhu“.⁹⁵ Podobnosti se dotýká také odstavec 4 stejného paragrafu, rekognice podle fotografie a přibrání nejméně třech dalších obdobných fotografií při rekognici osoby.⁹⁶

4. Zásada oddělenosti rekogničních znaků

⁹¹ PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. *Rekognice v přípravném řízení*. 1. vydání. Praha: Min. vnitra ČSSR. 1971. Str. 102

⁹² CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 127.

⁹³ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

⁹⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 34-36.

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ Tamtéž

Tato zásada má svou oporu opět přímo v TrŘ a spočívá v požadavku, aby rekognice byla vždy prováděna pouze jedním subjektem rekognice (jediná poznávající osoba). Už jen samotné provedení více subjekty by bylo rizikem možného sugestivního účinku a tím pádem celému znehodnocení rekognice. Zároveň tato zásada vyjadřuje další požadavek, který jsem již popsal výše. Jde o omezení počtu objektů, respektive ztotožňovaných a dalších přibraných objektů – ztotožňovaný objekt může být mezi objekty přibranými vždy pouze jeden.⁹⁷ To je upraveno v ustanovení § 104b odst. 3, 5 TrŘ.⁹⁸

5. Zásada neopakovatelnosti rekognice

V průběhu rekognice se subjekt rekognice snaží pomocí psychologického procesu znovupoznání vybavit paměťovou stopu. Samotný tento proces je samozřejmě opakovatelný, nicméně pro účely dokazování je již neopakovatelný, a to z toho důvodu, že při opakování rekognice se může stát, že subjekt poznává pouze osobu, kterou viděla při první rekognici. Jinými slovy vytváří se další paměťové stopy a může se jednat o sugestivní účinek a opět možné znehodnocení celé rekognice. Existují však případy, kdy se rekognice opakovat může. Například se může jednat o rekognici u které nemohlo dojít k negativním účinkům – rekognice osoby, která ztratila paměť, v určitých případech znovupoznání zemřelé osoby (subjekt nebyl schopen při první rekognici osobu rozpoznat apod).⁹⁹ Dále se může jednat o provedení rekognice za horších podmínek, než byly podmínky vnímání ztotožňovaného objektu. V potaz připadá i stav, kdy poznávající osoba dodatečně přizná, že ze strachu neoznačil ztotožňovaný objekt i když tento objekt byl mezi předváděnými. Poslední typickou situací, kdy lze rekognici opakovat je, že bezprostředně po ukončení rekognice poznávající osoba požádá o opakování rekognice. Provádí-li se rekognice osoby in natura, která není provedena bezprostředně po rekognici podle fotografie, nepovažuje se tato rekognice jako

⁹⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7. Str. 163-164.

⁹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

⁹⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7. Str. 161-162.

opakovaná. Subjekt totiž rozpoznává objekt i na základě jiných identifikačních vlastností, například výšku, dynamické vlastnosti apod.¹⁰⁰

2.2.5. Provedení rekognice

Rekognice bývá nejčastěji prováděna v přípravném řízení. V řízení před soudem je na rozdíl od předešlé konfrontace prováděna už pouze v případech, že nebyla provedena v přípravném řízení a zároveň je její provedení stále ještě hodnotné, účelné.

V případech, kdy je rekognice prováděna u podezřelého či obviněného, musí vždy tato osoba alespoň pasivně strpět provedení rekognice, avšak musí být poučena, že výzvy například aby promluvila či se prošla po místě provádění, může odmítnout.¹⁰¹

Na počátku provedení rekognice je nutné subjekt i objekt rekognice poučit o jejich právech a povinnostech. Objekty rekognice musejí být označeny, například pořadovým číslem, aby poznávající osoba mohla snáz označit objekt rekognice. Zvýšení důkazní síly pro následné soudní řízení může orgán činný v trestním řízení (OČTŘ) pořídit také videozáznam, který se následně při hlavním líčení může přehrát a poskytnout tak bezprostřední posouzení na samotné celé provedení rekognice. Po poučení o právech a povinnostech je osoba přivedena před objekty rekognice, je vyzvána, aby si objekty důkladně prohlédla a v případě identifikace některých z nich verbálně označila nebo na něj ukázala. Může také dojít na již zmíněné vyzvání k například chůzi či promluvení, nicméně jak již bylo zmíněno, osoba podezřelého a obviněného může tuto výzvu odmítnout.¹⁰²

¹⁰⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 37.

¹⁰¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 26.

¹⁰² CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 126.

V případech, že se objevil rozpor mezi výsledky z provedené rekognice a výpovědí před rekognicí, přistupuje se obligatorně dle § 104b odst. 8 TrŘ k dalšímu výslechu podezřelého, obviněného či svědka.¹⁰³

2.2.6. Metodika některých druhů rekognice

a) Rekognice živých osob in natura podle anatomicko-morfologických znaků

V tomto případě provádění rekognice platí to, co již bylo popsáno v kapitole o provedení rekognice. Tedy jedná se v první řadě o poučení poznávající i poznávané osoby. Dalším krokem je přivedení ztotožňované osoby do oddělené místnosti. Tato osoba si sama může vybrat označení (z výběru například čísel), které bude zpravidla držet v ruce v průběhu rekognice. Může si také sama vybrat místo mezi dalšími příbranými osobami.¹⁰⁴

Poznávací osobě musí být ponechán dostatečný čas k tomu, aby si mohla objekty rekognice prohlédnout, a to nejen zepředu, ale i kolem dokola. Následně je osoba vyzvána, aby učinila výrok o totožnosti, pokud si myslí, že je mezi přivzatými osobami osoba ztotožňovaná. Tento závěr může osoba vyslovit i mimo místo provádění rekognice, nicméně kriminalistika doporučuje, aby se tak stalo před skupinou předváděných osob. Pokud je závěr vyslovován mimo místo, kde jsou objekty rekognice, doporučuje se, aby tento výrok byl vysloven v přítomnosti obhájce obviněného případně nezúčastněné osoby apod. Zejména se tak děje v souvislosti s případným pochybováním o objektivnosti rekognice. Rekognice živých osob in natura podle anatomicko-morfologických znaků může být prováděna také v tzv. utajované formě, kterou jsem již popsal výše. V těchto případech se vyžaduje přítomnost jak nezúčastněná osoba, tak i osoba obhájce obviněného. Zajištění podoby poznávající osoby před všemi přítomnými osobami může být například pomocí nasazení kukly utajené osobě.¹⁰⁵

Po ukončení rekognice se závěr poznávající osoby zanesse do protokolu a současně je tato osoba také dotázána, kterých identifikačních znaků na

¹⁰³ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁰⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 492.

¹⁰⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 38-39.

ztotožňované osobě si všimla a rozpoznala je. V tento moment může přijít i již zmíněný obligatorní výslech k objasnění vzniklých rozporů mezi výsledky rekognice a předešlou výpovědí.¹⁰⁶

b) Rekognice živé osoby podle funkčních (dynamických) znaků

Tento druh rekognice, jak již bylo opakovaně zmíněno, může být u osoby podezřelé a obviněné odmítnut, o čemž musí být tato osoba poučena. Samotný koncept této rekognice je vystaven riziku, že tyto znaky se může objekt rekognice – ztotožňovaná osoba snažit měnit v průběhu provádění rekognice. Zároveň pokud se podíváme do literatury okolo konce šedesátých a začátek sedmdesátých let minulého století, můžeme nalézt názory, že by rekognice mohla být provedena tzv. skrytě, tedy tak, že ztotožňovaná osoba by o provádění rekognice nevěděla. Mezi jinými názory pak je i teze, že ztotožňovaná osoba stejně není schopna najednou měnit celý svůj souhrn dynamických znaků, a proto je možné rekognici provádět s jejím vědomím.¹⁰⁷

Osobně se domnívám, že ačkoliv druhá zmíněná teze o nemožnosti změnit kompletně svůj souhrn dynamických znaků je pravděpodobně faktem, tak zároveň se zde může vyskytnout opět problém, zda je poznávající osoba schopna rozpoznat ztotožňovanou osobu i přes záměrně změněné dynamické vlastnosti.

Co se týče samotného provedení této rekognice, opět se jedná o poučení osob. Může být rozhodnuto o vhodnosti provedení rekognice v interiéru, exteriéru či přímo na místě, kde osoba původně objekt vnímala.¹⁰⁸ V tomto posledním případě bude nejspíše i snazší simulování stejných podmínek, nicméně zase bude dle mého názoru ztížena například možnost dokumentace, nicméně to by pro účely rekognice nemělo být překážkou pro provedení rekognice.

Stejně jako tomu bylo v předešlém druhu rekognice, v závěru se poznávající osoba vyjádří k individuálním znakům, které na základě rekognice zpozorovala

¹⁰⁶ Tamtéž

¹⁰⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 40.

¹⁰⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 492.

a na jejich základě vyvodila závěr. Dokumentace průběhu a výsledků rekognice je opět zanášena do protokolu a je také doporučováno zaznamenávat zvukovým, případně i obrazovým záznamem.

c) Rekognice mrtvoly in natura

Rekognice mrtvoly in natura se provádí bez přivzatých objektů. Jedná se o rekognici, kde se předpokládá, že poznávající osoba by měla osobu poznat, respektive být jí známá svou identitou. U této rekognice je důležitý především výběr poznávající osoby, nejčastěji se jedná o příbuzné. Rekognice mrtvoly in natura může být problematická vzhledem k časovému faktoru, kdy dochází k zohyždění a může tím pádem být nutné provést znovuobnovení podoby zevnějšku identifikované mrtvoly.¹⁰⁹

Místem rekognice může být jak místo nálezů, tak například pitevna nebo márnice. Specifikem při například provádění tohoto druhu rekognice přímo v terénu je, že u subjekt(ů) není nutné provádět výslech, před samotným provedením rekognice. V rámci doporučení poznávajících osoby je vhodné tuto osobu zvláště psychicky připravit.¹¹⁰

d) Rekognice věcí in natura

Při rekognici movité věci je jednou z klíčových věcí pro úspěšné ztotožnění uvedení nějakých detailních znaků, které věc má, v předešlé výpovědi. Může se jednat o například opotřebení apod. Tyto znaky zpravidla poznávající osoba dobře zná a dokáže je uvést. V případech, kdy je ztotožnění více problematické se jedná například, když jde o rekognici věci, kterou subjekt rekognice neměl po dostatečně dlouhou dobu prohlédnutou, nebyl s ní ve styku nebo jí nedostatečně vnímal. Subjekt nezná detailní znaky této věci, a proto se může stát, že dojde pouze k určení skupinové příslušnosti předváděné věci. Jedinou situací se také může

¹⁰⁹ Srovnání: MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. Str. 168
KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 41.

¹¹⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 41.

stát, že objekt bude tak unikátní, že OČTŘ se nepodaří sehnat objekty stejného druhu.¹¹¹

K rekognici nemovité věci, respektive například části terénu, konkrétní místnosti, budovy apod., dochází velmi zřídka. Nemovité věci se předvádějí samostatně, nikoliv skupinově. Pro účely spojené se znovupoznáním se však doporučuje spíše využití úkonu prověrky výpovědi na místě.¹¹²

e) Rekognice podle modelů

Trestní řád se v ustanovení § 104b odst. 4 vyjadřuje, že „Není-li možno ukázat osobu, která má být poznána, rekognice se provede podle fotografie, která se předloží podezřelému, obviněnému nebo svědkovi s obdobnými fotografiemi nejméně tří dalších osob.“ Jedná se tedy o specifický druh rekognice, kdy se poznávající osobě ukážou nejméně čtyři fotografie, které musí být podobné nejen vzhledem, ale i stylem a kvalitou fotografií. Tyto fotografie jsou označeny nejčastěji čísly. Rekognice podle modelů může být provedena také jako alternativa k provedení rekognice mrtvoly in natura a tím zmírnění možný psychických účinků. Pokud je k rekognici přikládána fotografie přivzatých osob, které nepocházejí z evidence Policie ČR, je nutné získání souhlasu těchto osob. V začáteční fázi opět dochází k poučení poznávající osoby. Subjekt rekognice dostává dostatek času k prohlédnutí fotografií a následně je vyzvána za přítomnosti nezúčastněné osoby, aby prohlásila, zda se na některé z fotografií nachází ztotožňovaná osoba. Celý úkon se písemně vyplňuje do protokolu a nezúčastněná osoba a další přítomné osoby přikládají své podpisy. Předkládané fotografie jsou přiloženy k protokolu o provedené rekognici.¹¹³

¹¹¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 352.

¹¹² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 42.

¹¹³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 42-43.

2.2.7. Dokumentace a hodnocení rekognice

Dokumentace o rekognici se zaznamenává do protokolu o rekognici. Ten je obecně upraven v § 55 odst. 3 TrŘ.¹¹⁴ Celou provedenou rekognici je potřeba důkladně a pečlivě zaznamenávat, aby nedošlo ke zpochybnění u soudu. Tento protokol má obsahovat zejména poznatky o přípravě rekognice, způsobu organizování a provedení rekognice, údaje o subjektu a objektech rekognice, jaké znaky byly podle poznávající osoby stěžejní a také údaje o dalších přítomných osobách. Je třeba v protokolu uvádět nejen prověřování zjištěných skutečností, ale také prověřování procesních postupů. V protokolu se tedy objevují zejména tyto údaje – kdy, kde, kým a za jakých okolností se rekognice provedla. Mezi počtem a jakými přibranými objekty byl ztotožňovaný objekt přítomen. Je-li to u rekognice osob, tak také například jaké označení a místo si ztotožňovaná osoba vybrala. Jakými dalšími prostředky byla rekognice zaznamenávána – fotograficky, zvukovými záznamy nebo i za pomoci videozáznamu. Všechny tyto tři další prostředky dokumentace rekognice mohou přispět k celkové věrohodnosti provedeného úkonu a celkově také napomoci v následném hodnocení rekognice.¹¹⁵ V jedné z částí protokolu se také doporučuje zaznamenat případné námítky a připomínky přítomných osob k průběhu rekognice a také již zmíněné podpisy všech účastníků ověřující správnost zaznamenání v protokolu.¹¹⁶

Hodnocení rekognice probíhá na základě prověřování obsahu výpovědi poznávající osoby (charakter, konkrétnost popisu znaků ztotožňovaného objektu - čím větší počet popisu individuálních znaků ztotožňovaného objektu, tím je výsledek věrohodnější; uvádí se i stupeň odlišnosti předváděných objektů; subjektivní faktory – stupeň jistoty s jakou subjekt ztotožňovaný objekt označil; časový odstup apod.), dále se jedná o prohlášení poznávající osoby po provedené rekognici (podle jakých znaků a s jakou jistotou tyto znaky poznala a identifikovala na ztotožňovaném objektu), následné porovnání těchto dvou předešlých získaných poznatků o rekognici. Dochází také k porovnání znaků uvedených ve

¹¹⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹¹⁵ PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982. Str. 172-173.

¹¹⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 45.

výpovědi s reálným skutkovým stavem ztotožňovaného objektu. V neposlední řadě může dojít také k porovnání s výsledky rekonstrukce s jinými důkazy získanými v průběhu vyšetřování.¹¹⁷

2.3 Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus je upraven v ustanovení 104c TrŘ¹¹⁸ a jedná se o specifickou metodu kriminalistické praxe.¹¹⁹ V literatuře zabývající se kriminalistikou a kriminalistickou taktikou se můžeme setkat nejčastěji s pojetím kriminalistický experiment. Jako samostatný vyšetřovací úkon se kriminalistický experiment, alespoň z hlediska zákona, bere až od novely TrŘ provedené zákonem č. 265/2001 Sb., která je účinná od 1. 1. 2002. Samotným účelem kriminalistického experimentu je určit, zda je možné, jestli se určitá skutečnost, důležitá pro trestní řízení stala či mohla stát. Provedení kriminalistického experimentu se pak provádí za určitých podmínek a určitým způsobem, pro ověření či vyvrácení těchto poznatků.¹²⁰ Mezi cíle vyšetřovacího pokusu můžeme zařadit například možnost prověření určitého důkazu v momentech, kdy vznikne nějaká o možnosti či nemožnosti existence dané skutečnosti. Toto prověření je pak prováděno v uměle vytvořené situaci. Situace se zároveň nemůže lišit od původní situace, nicméně podmínky při provádění kriminalistického experimentu samozřejmě možné měnit je. Získání důkazu nového je dalším z možných cílů kriminalistického experimentu. Provedením tohoto úkonu se můžeme dozvědět, zda je existence nějakého jevu možná či nikoliv, zjištění tohoto stavu nám dává jedinečné poznatky o okolnosti a objektivní realitě a tím pádem také nové skutečnosti – potažmo nové důkazy. Dalším cílem kriminalistického experimentu je uváděna také prověrka kriminalistických verzí. V tomto případě se jedná zejména o prověrku důsledků, které by v závislosti na verzi měly nastat a tím pádem potvrdit její pravdivost nebo nepravdivost. Nakonec se může jednat i o zjištění okolností, které nějakou mírou

¹¹⁷ Srovnání: PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982. Str. 173

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 45-46.

¹¹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹¹⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 48.

¹²⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 133.

napomáhaly ke spáchání protiprávního činu. Lze tímto úkonem tedy odhalit podmínky a okolnosti, které hráli roli v umožnění spáchání.¹²¹

Výsledkem tohoto popisu můžeme stanovit, že kriminalistický experiment „je specifická metoda kriminalistické praxe, spočívající v provádění pokusů v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách s cílem prověření, upřesnění nebo zjištění nových skutečností důležitých pro trestní řízení.“¹²² Tento pojem uváděný v učebnicích kriminalistiky se však trochu liší s § 104c odst. 1 TrŘ, kde se říká, že „Vyšetřovací pokus se koná, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřeny nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení,“.¹²³ V monografii doc. Konráda se můžeme setkat s názorem, že zejména výraz „pozorováním“ v již zmíněném ustanovení není příliš šťastnou formulací. Doc. Konrád se domnívá, že výměna tohoto slova za „prováděním pokusů“ by více vystihovalo podstatu a specifikum této metody kriminalistické praxe.¹²⁴ Osobně se s tímto názorem ztotožňuji. Bylo by to přesnější vyjádření této kriminalisticko-taktické metody a potvrzením její specifčnosti.

K vyšetřovacímu pokusu se zároveň, rozbořením jednotlivých odstavců ustanovení § 104c TrŘ, dá vyslovit několik podmínek, jeho použití. Například odstavec 2 tohoto ustanovení zní: „K provedení vyšetřovacího pokusu se nepřistoupí, jestliže to je vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka nevhodné nebo lze-li účelu vyšetřovacího pokusu dosáhnout jinak.“¹²⁵ Toto ustanovení jasně stanovuje, že pokud lze provést účel pokusu například jinou metodou, má se použít právě ta metoda a k vyšetřovacímu pokusu přistupovat dá se říct až v krajním případě. Další podmínkou v následujícím odstavci je, že k vyšetřovacímu pokusu prováděnému v přípravném řízení, musí být přibrána alespoň jedna nezúčastněná

¹²¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 499-501.

¹²² KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. Str. 104

¹²³ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹²⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 52-54.

¹²⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

osoba. To však nemusí být splněno, pokud by nemožnost zajištění přítomnosti této osoby způsobila zmaření provedení vyšetřovacího pokusu. Zároveň tento odstavec zmiňuje i je-li to potřebné, může k vyšetřovacímu pokusu být přibrán znalec, podezřelý, obviněný či svědek. V posledním odstavci tohoto paragrafu najdeme podmínku, že k úkonům souvisejícím s vyšetřovacím pokusem nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek (který má právo odepřít výpověď) žádným způsobem donucováni.¹²⁶

2.3.1. Historie vyšetřovacího pokusu

Historie vyšetřovacího pokusu nemá takového rozsahu jako předešlé dvě kriminalisticko-taktické metody, nicméně jedním z prvních ne-li první písemně doložený¹²⁷ vyšetřovací pokus se uskutečnil v Anglii roku 1915. Jednalo se o případ série vražd žen utopením ve vaně, kdy vyšetřující A.F. Niel za pomoci několika profesionálních plavkyň prováděl pokusy zejména v možnostech sezení a ležení v různých typech van, které umožňují násilné vtlačení hlavy a horní části trupu pod vodu. Jeden z jeho pokusů se málem stal tragickým, když při jednom ze způsobů se konečně podařilo plavkyni dostat hlavu pod vodu a zároveň ona nebyla schopna se vzhledem k času něčeho zachytit. Plavkyně upadla do bezvědomí, a i za pomoci lékaře se následně probírala. Následně uvedla, že i když defacto věděla, co nastane, tak nebyla schopna se, za použití tohoto způsobu, nijak zachránit.¹²⁸

Určité zmínky o významu a úloze experimentu v rámci trestního řízení můžeme nalézt v pracích například H. Grosse,¹²⁹ nicméně z hlediska procesu konstituování vyšetřovacího pokusu jako metody kriminalistické praxe na území dnešní České a Slovenské republiky zachytíme až v roce 1952 v publikaci J. Görnera a A. Konopáče, kteří vyšetřovací pokus popisují jako zvláštní druh rekonstrukce

¹²⁶ Tamtéž

¹²⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 49.

¹²⁸ THORWALD, Jürgen. *Století detektivů: cesta a dobrodružství kriminalistiky*. Přeložil Jan MATIÁŠEK. Praha: Orbis, 1967. Orbis. Str. 197.

¹²⁹ PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Str. 17.

činu.¹³⁰ Můžeme však najít také názory, že vyšetřovací pokus je zvláštní druh ohledání. Tuto tezi vyslovili sovětští autoři jako např. A. J. Vinberg, S. P. Mitričev, J. N. Jakimov, M. S. Strogovič a další. (srov. Konrád str 49-50 a Acta str 18) Není pak náhodou, že v překladu práce právě Vinberga a Mitričeva z roku 1954 můžeme najít toto spojení vyšetřovacího pokusu s ohledáním. Nicméně tato práce poskytla určitý základ pro taktické doporučení a organizování vyšetřovacího pokusu. Dalším zajímavým článkem z hlediska vývoje vyšetřovacího pokusu se stal příspěvek M. Vychodila s názvem „Rekonstrukce a vyšetřovací pokus“ z roku 1958, kde uvádí znaky vyšetřovacího pokusu, které se jednoznačně odlišují od rekonstrukce a vymezil také některé taktické postupy při provádění vyšetřovacího pokusu.¹³¹ Komplexního rozpracování této kriminalisticko-taktické metody se dostalo až v roce 1972, zejména autorovi V. Preradovi ve spolupráci s M. Vychodilem, kteří rozpracovali teoretické metodiky a taktiky vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce trestného činu.¹³² V této době byl již sice vyšetřovací pokus soudu uznáván jako vyšetřovací úkon, nicméně reglementován právem nebyl. To stalo až novelizací trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb.¹³³

2.3.2. Druhy vyšetřovacích pokusů

Nejvýznamnějším rozdělením druhů kriminalistického experimentu je podle povahy zjišťovaných skutečností, a to na následující dvě skupiny – sensorické a situační. Do sensorických řadíme ty kriminalistické experimenty, jejichž cílem je zjištění skutečností, které jsou vnímatelné například zrakem, sluchem apod., jsou tedy vnímatelné lidskými smysly. V nejčastějších případech se může jednat o zkoumání možnosti pozorovat na určitou vzdálenost, slyšet z určitého místa apod. Druhou skupinou jsou již zmíněné situační kriminalistické experimenty a ty

¹³⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 49.

¹³¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 50-51.

¹³² Srovnání: PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Str. 18-19.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 52.

¹³³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 52.

spočívají zejména ve zkoumání možností, zda určitá osoba byla schopna určitě například jednání vůbec provést za určitý čas, za určitých podmínek atd. – jedná se typicky o přemístění, překonání nějaké překážky, ale také i zjištění nějakých schopností. Nejedná se však pouze o úkony související s osobou, může se v situačních kriminalistických experimentech také zkoumat možnost vzniku a existence určitého jevu, dále pak i možnost průběhu vyšetřované události případně i možnost vzniku určitých stop.¹³⁴

2.3.3. Příprava vyšetřovacího pokusu

Podle složitosti provádění vyšetřovacího pokusu se můžeme setkat s určitými doporučeními z hlediska přípravy opatření. Zejména ve složitějších případech je vhodné vyšetřovací pokus rozdělit do dvou etap, do dvou částí. Toto rozdělení bývá nejčastěji uváděno jako část před výjezdem na místo vyšetřovacího pokusu a část po příjezdu na místo vyšetřovacího pokusu.¹³⁵ Následující popis jednotlivých částí není výčtem úplným, jedná se spíše o doporučení a rozhodujícím faktorem pro množství a diverzifikaci těchto částí bude v první řadě složitost vyšetřovacího pokusu.

Do etapy před výjezdem na místo se doporučuje vyřešit zejména tyto související věci – určení cíle experimentu (stanovení problému, který se má experimentem objasnit); stanovení hypotéz, které jsou předmětem prověřování; určení místa a doba provedení experimentu; stanovení způsobů provedení, variant provedení, celkovému obsahu a pořadí v jakém experimenty budou probíhat; zajištění technického aparátu a dalších materiálních potřeb pro výkon experimentu; vymezení okruhu účastníků na experimentu, jejich role při provádění a instruktáž.¹³⁶

Druhá etapa, tedy po příjezdu na místo vyšetřovacího pokusu obsahuje následující přípravná doporučení – uzavření místa konání; analyzování okolností a stavu místa, kde má být pokus proveden; v případě, že došlo k závažným

¹³⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. Str. 537.

¹³⁵ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. Str. 172.

¹³⁶ Srovnání: MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. Str. 172. KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 55.

změnám na tomto místě, je vhodné, aby došlo k rekonstrukci podmínek; fotodokumentace místa provedení ve stavu před a po rekonstrukci; vhodná je též konzultace se znalci, jsou-li k provedení pokusu přizváni; seznámení a podrobnější instruktáž účastníků pokusu spolu s uvedením na základě jakých signálů bude k jednotlivým částem docházet (signál započínající, přerušující či například ukončující vyšetřovací pokus).¹³⁷

2.3.4. Taktika provedení vyšetřovacího pokusu

Taktické postupy a doporučení mohou velmi napomoci jak při provádění vyšetřovacího pokusu, tak i v posílení důvěryhodnosti tohoto pokusu/těchto pokusů a objektivnost provedení. Tyto postupy můžeme charakterizovat jako určité zásady, mezi které patří například: shodnost uměle vytvořených podmínek s podmínkami zkoumané události (tato zásada není dle svého názvu neprolomitelná, jedná se o shodnost hlavně těch podmínek, které jsou určující pro děj samotný a jeho následky. Nemusí tedy panovat naprostá shoda okolností a situace, jako tomu bylo v moment původní – neshoda může panovat u těch podmínek, které nemají žádný vliv na průběh a výsledek pokusu. Naopak do shodnosti, která běžně bývá doporučena k dodržení řadíme například: eliminaci negativního působení informace na pokusné osoby; výběr odpovídající denní doby a celkového klima; provedením pokusu v místě, kde došlo ke zkoumané události, faktu či jevu (do které spadá i již zmíněná případná rekonstrukce místa) nebo zajištění shodnosti uměle vytvořených podmínek; využití shodných nebo podobných předmětů; důležité také je shodnost provedení příkladem tempa provedení. Další zásadou je provádění těchto pokusů ve shodných a cílevědomě měněných podmínkách (umožňuje nám to například zkoumat význam jednotlivých podmínek při provádění, jako moc jednotlivé podmínky mají vliv na výsledky pokusu apod.). Opakování pokusů i v případech, že se jedná o stejný způsob je taktéž zásadou taktiky provedení vyšetřovací pokusu – zejména pro ověření výsledků. Jedním z dalších doporučení je, že vyšetřovací pokus je vhodné s ohledem na náročnost provádět na etapy (toto doporučení se týká zejména těch

¹³⁷ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 55.

složitějších pokusů, a právě rozdělení na etapy může pomoci přesnějšímu a detailnějšímu poznání celého děje.¹³⁸ Rozdělení pokusu do několika etap lze provést v případech, kdy jednotlivé části nezávisí na kontinuitě zkoumaného děje. V případech, kdy tuto činnost nelze rozdělit na etapy, je doporučováno rozdělit zkoumaný děj myšlenkově – respektive opakovat celý pokus, nicméně zkoumat při jednotlivých opakování vždy pouze určitou část, stanovený úsek apod.¹³⁹

2.3.5. Dokumentace a hodnocení vyšetřovacího pokusu

Okolnosti, průběh a výsledky vyšetřovacího pokusu jsou podrobovány hodnocení, a to jak samostatně, tak v souvislosti s dalšími důkazy. Tento proces hodnocení je však nutné rozdělit na tzv. výsledky samotné experimentální činnosti, která byla vyšetřovacím pokusem prověřována a na tzv. závěry vyplývající právě z těchto výsledků.¹⁴⁰ Rozdělení na tyto dvě skupiny je vysvětlováno především z hlediska podrobení pravdivosti, hodnověrnosti obou těchto forem hodnocení. Účelem samotného vyšetřovacího pokusu je poskytnutí objektivních informací o pokusu, o nenahodilosti výsledku, který byl dosažen.¹⁴¹ Při hodnocení výsledků vyšetřovacího pokusu se zkoumají například následující faktory, které mohly hrát určitou roli – okolnosti, které vedly k provedení vyšetřovacího pokusu; opodstatněnost hypotéz k provedení vyšetřovacího pokusu; míra shodnosti podmínek; samotný průběh pokusu a jeho výsledky; v neposlední řadě se jedná o vliv podmínek, které nebylo možné znovuvytvořit (psychický stav, nervové vypětí apod.). U hodnocení závěrů vyšetřovacího pokusu se jedná o konstatování, zda je zjištěný závěr kategorický (negativní) nebo možný (pozitivní). Kategorické závěry nám o výsledcích vyšetřovacího pokusu dávají informace spojené s tím, že například z určitého místa nebylo možné určité skutečnosti vidět nebo slyšet.

¹³⁸ Srovnání: MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 359-360

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 56-57.

¹³⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 55-57.

¹⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 57.

¹⁴¹ PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982. Str. 190.

V případě druhém, tedy u závěrů možných, je to naopak – z určitého místa bylo možné skutečnosti vidět nebo slyšet, nicméně nutno podotknout, že možné závěry vyjadřují ve své podstatě pouze možnost existence určité skutečnosti, jevu, činnosti atd. Svůj důkazní význam získávají právě až v kombinaci s jinými důkazy.¹⁴²

Základním dokumentem o vyšetřovacím pokusu je jeho stejnojmenný protokol. Tento protokol je upraven zejména v § 55 odst. 1 a 3. Zákon stanovuje, že pokud to okolnosti případu nevyklučují, je vhodné poříditi obrazové záznamy, zvukové záznamy, náčrtky a dalšími jinými vhodnými prostředky, které se následně připojí k protokolu.¹⁴³ V dokumentaci o vyšetřovacím pokusu se zaznamenávají výsledky i kompletní průběh vyšetřovacího pokusu. Protokol o vyšetřovacím pokusu se skládá ze tří částí – úvodní část, popisná část a závěrečná část.¹⁴⁴ V úvodní části protokolu můžeme najít příkladem tyto informace – pojmenování orgánu konajícího úkon, datum, místo, čas konání vyšetřovacího experimentu, jména a označení všech účastníků, údaje o poučení účastníků, důvody a cíl provádění vyšetřovacího experimentu. Druhá, popisná část protokolu, je věnována zejména podmínkám, za kterých byl pokus proveden (dokumentují se také podmínky, které nebylo možné rekonstruovat), konkrétnější popis místa (také popis případné rekonstrukce místa), popíší se také použité věci, posloupnost jednotlivých pokusů jakož i jejich označení k jednotlivým pokusům (obsah jejich činností, postupů a výsledky). V závěrečné části můžeme nalézt údaje o dokumentačních prostředcích, vyjádření, návrhů, námitek a připomínek jednotlivých účastníků vyšetřovacího experimentu spolu s časovým údajem, kdy byl pokus ukončen. Připojeny jsou k závěrečné části také podpisy všech účastníků.¹⁴⁵

¹⁴² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 57-58.

¹⁴³ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁴⁴ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 58.

¹⁴⁵ Srovnání: PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982. Str. 191. KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 58.

2.4. Rekonstrukce

V pořadí čtvrtým zvláštním způsobem dokazování podle ustanovení TrŘ § 104d je rekonstrukce. Rekonstrukce z latinského slova „reconstruo“, kdy předpona re- znamená znovu či opět, a kořen slova je ze slovesa construo, které znamená postavit, sestrojít. Tedy znovu postavit, znovu sestrojít.¹⁴⁶

Rekonstrukcí dle TrŘ rozumíme „obnovení situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah“ dále TrŘ pojednává také o možnosti prověření výpovědi taxativně zmíněných osob tímto způsobem - „prověření výpovědi podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci“ a v závěrečné části udává podmínku použitelnosti kriminalistické rekonstrukce.¹⁴⁷ Ačkoliv se s pojmem rekonstrukce můžeme setkat v mnoha odvětvích a různých způsobech výkladu a použití,¹⁴⁸ v kriminalistice se rekonstrukce pojímá jako specifická „metoda kriminalistické praxe, která spočívá v obnovení kriminalisticky relevantních hmotných objektů, situací a skutkových okolností nebo jejich podstatných vlastností na základě údajů a faktů shromážděných v procesu vyšetřování s cílem jejich bezprostředního zkoumání.“¹⁴⁹ Kriminalistickou rekonstrukci můžeme také chápat jako metodu tzv. modelování. Toto modelování, tedy vytváření modelů, kriminalisticky relevantních objektů, nám umožňuje bezprostřední zkoumání a případné získání informace důkazní i nedůkazní informace o originální například situaci.¹⁵⁰ V učebnici doc. Němce se můžeme navíc setkat, v rámci vymezení kriminalistické rekonstrukce, také s obnovováním „počítačových dat, nebo jejich podstatných částí, znaků

¹⁴⁶ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str. 200.

¹⁴⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁴⁸ VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu*. Praha: ÚKr PF UK, 1972. Str. 48-49.

¹⁴⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 60.

¹⁵⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 59.

a vlastností“.¹⁵¹ Tímto zmíněním rekonstruování počítačových dat se dle mého názoru momentálně dostáváme do části rekonstrukce, která ještě pravděpodobně není dostatečně rozpracovaná. Například v publikaci M. Vychodila – Rekonstrukce trestného činu (1972) se můžeme setkat s výslovným pojetím „obnovením určitého předmětu... hmotného objektu“, M. Vychodil následně dodává, že tímto se pojem kriminalistické rekonstrukce nevyčerpává a lze se setkat také s rekonstruováním určitých podmínek, dějů a jevů. Tímto pojetím kriminalistické rekonstrukce, v porovnání s již zmíněnou rekonstrukcí počítačových dat, by však muselo dojít k určité aktualizaci a rozpracování této části kriminalistické rekonstrukce.

Mezi podmínky rekonstrukce patří jedna, z již zmíněných podmínek použitelnosti – „jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.“ Další z podmínek provedení rekonstrukce je například, že pokud je to „potřebné vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly najevo, přibere se k rekonstrukci znalec, popř. podezřelý, obviněný a svědek.“ Jedná se tedy pouze o možnost jejich účasti a nikoliv povinnost. Touto zmínkou o povinnosti se dostáváme také k podmínce, že podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek nesmí být k úkonům, které souvisejí s rekonstrukcí (a který má právo odeprít výpověď) žádným způsobem donucován.¹⁵²

Podstatou rekonstrukce je pak vytvoření analogických modelů za účelem zkoumání originálu(ů). Rekonstruujeme tedy určité objekty (vnější podobu člověka, situaci místa, určité mechanismy, posloupnosti a návaznosti) a tyto rekonstruované objekty mohou být následně podrobeny zkoumání. Výběr těchto objektů musí být přísně individuální, v některých případech nám může postačit předmět s totožným tvarem, v jiných případech naopak musí být ve shodě i určité funkcionální parametry apod.¹⁵³

¹⁵¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 515.

¹⁵² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 516.

¹⁵³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 59.

V nejnovějších monografiích o kriminalistické taktice potažmo rekonstrukci v kriminalistické praxi se však setkáváme s názory, že současné pojetí v TrŘ je zcela neodpovídající. Můžeme se setkat například s výtkami na nesprávné pojmenování a také nedůsledné pojetí samotné rekonstrukce. Předmětem kritiky se pak stává zejména omezení provádění rekonstrukce na prověřování výpovědi taxativně zmíněných osob.¹⁵⁴ Změny, které např. doc. Konrád navrhuje spočívají v rozšíření působnosti samotné rekonstrukce, a to hlavně v obnovení nejen situace a okolností, ale také způsobu, jakým byl trestný čin spáchán. Dále v rozšíření, právě již zmíněného prověření výpovědí, také na „upřesnění skutečností zjištěných v trestním řízení, případně zjištění nových...“¹⁵⁵

2.4.1. Historie rekonstrukce

Rekonstrukce v kriminalistické praxi byla stejně jako předešlé metody poměrně dlouho nekomplexně rozpracována a oporu v trestním řádě najdeme až novelou z roku 2001 s účinností od roku 2002. První zmínky však o této metodě nalezneme ve třicátých letech 20. století. Rekonstrukce byla opět spojována s jinou kriminalisticko-taktickou metodou, a to nejčastěji a nejvýrazněji s ohledáním. Nicméně byla také spojována jakožto určitá modifikace právě ohledání a výslechu.¹⁵⁶ Například J. Šejnoha v publikaci „Systém kriminalistického vzdělání“ z roku 1936 uvádí, že „Ohledání místa činu má za účel v první řadě rekonstruovati skutkový děj zločinu.“ Tudíž spojitost ohledání s rekonstrukcí trestného činu v té době je zcela jasná.¹⁵⁷ Během padesátých let 20. století se objevují pokusy o uchopení této specifické metody kriminalistické praxe a o diskusi nad samotným pojetím, nicméně bezvýsledně. Jednalo se však alespoň o vyjádření potřeby a zájmu o tuto problematiku. O zcela explicitně vyjádřené rekonstrukci se můžeme dočíst, v časopise Knižnice SNB č.3/1953, v tomto pojetí – „Obnovujeme – rekonstruujeme tedy celý mechanismus trest. činnosti nebo jeho podstatnou

¹⁵⁴ Srovnání: NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 516.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 66-67.

¹⁵⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 67.

¹⁵⁶ VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu*. Praha: ÚKr PF UK, 1972. Str. 14-15.

¹⁵⁷ ŠEJNOHA, Josef. *Systém kriminalistického vzdělání*. Praha: F. Kodým, 1936. Str. 424.

část. V tomto případě jde o rekonstrukci trest. činu.¹⁵⁸ Můžeme tedy konstatovat, že v této době již byla rekonstrukce běžně používána v kriminalistické praxi, nicméně chybělo její ukotvení v zákoně a také komplexní rozpracování.

Než však došlo k nějakému ucelenějšímu rozpracování rekonstrukce, můžeme nalézt také názory,¹⁵⁹ které odmítaly přijmout rekonstrukci jako specifickou metodu. V roce 1972 vydal M. Vychodil monografii specificky pro rekonstrukci trestného činu, která byla stejnojmenně i nazvána. Jedná se o publikaci, kde rozpracoval proces konstituování a teorie rekonstrukce. Toto rozpracování můžeme považovat jako první ucelené a stěžejní pro další vývoj rekonstrukce jakožto specifické metody kriminalistické praxe.¹⁶⁰ Následně v roce 1975 vychází v učebnici „Kriminalistika – kriminalistická taktika“ kapitola zaměřená právě na rekonstrukci.¹⁶¹

Rekonstrukce se dočkala pozornosti zákonodárce až novelou TrŘ zákonem č. 265/2001 Sb., a stává se i formálně z hlediska zákona samostatnou metodou kriminalistické praxe. Je však podobně jako i u ostatních metod nutné se pozastavit nad časovým rozpětím, než se tomu tak stalo. Zvláště vezmeme-li v potaz, že rekonstrukce byla používána již dlouhá léta před samotným uzákoněním.

Co se aktuální právní úpravy týká, můžeme se setkat například i s nespokojenými názory na adekvátnost formulace rekonstrukce. V dnešní době je jí vytýkán zejména nepřesně formulovaný účel provedení rekonstrukce – zákon totiž pojednává o prověření výpovědi taxativně vyjmenovaných osob. Pokud se podíváme například do monografie M. Vychodila z roku 1990, můžeme zde najít mezi funkcemi rekonstrukce trestného činu, v konkrétně třetím bodě, získání „pramene nových důkazních skutečností“.¹⁶² Stejného názoru je například doc.

¹⁵⁸ VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu*. Praha: ÚKr PF UK, 1972. Str. 15-16.

¹⁵⁹ Například B. Němec, S. Stěpičev.

¹⁶⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 63-64.

¹⁶¹ HEŘMÁNEK, Josef. *Kriminalistika-kriminalistická taktika*. Praha: FMV, 1975. Str. 188-208.

¹⁶² PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Str. 59.

Konrád, který navíc ještě ve svém návrhu de lege ferenda úpravy tohoto ustanovení přidává, k již aktuálnímu prověření skutečností také možnost upřesnění těchto skutečností zjištěných v trestním řízení. Zároveň pak ve svém návrhu přidává i zcela nový odstavec pojednávající o nemožnosti podezřelého, obviněného či svědka být k účasti na rekonstrukci trestného činu žádným způsobem donucován.¹⁶³ Dle mého názoru se jedná o vhodné upřesnění kriminalistických odborníků a již popsaná funkce M. Vychodila z monografie z roku 1990 dokazuje, že zákonodárce se při novelizaci trestního řádu zabýval ne zcela vhodně potřebami kriminalistické praxe.

2.4.2. Druhy rekonstrukce

Nejspíše nejdůležitějším kritériem pro kriminalistickou praxi v souvislosti s rozdělením druhů rekonstrukce je dle charakteru rekonstruovaných objektů. Jedná se tedy o rozdělení na: rekonstrukce kriminalisticky významných míst, rekonstrukce kriminalisticky významných předmětů, rekonstrukce kriminalisticky významných znaků člověka a rekonstrukce kriminalisticky významných jednání a událostí.¹⁶⁴ Do významných míst nemusí nutně spadat pouze místo činu. Mezi významné předměty můžeme zařadit například věci a věcné důkazy, listinné důkazy či jiné dokumenty. Rekonstruovat významné znaky člověka můžeme chápat nejčastěji jako vnější podobu člověka, nemusí se však jednat pouze jen o tyto znaky. Obnovovat nemusíme z hlediska jednání a událostí pouze samotný trestný čin, nicméně můžeme také činy, které nejsou odděleně vykládány právem jako trestné činy. Od samotné rekonstrukce je nutné odlišovat již v předešlé kapitole zmíněné „restaurování“ objektů. (V souvislosti například s úpravou vzhledu mrtvoly pro účely provedení rekognice). V případě restaurování se totiž nejedná o předpoklad dalšího využití.¹⁶⁵

¹⁶³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 67.

¹⁶⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. Str. 542.

¹⁶⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 61.

2.4.3 Příprava rekonstrukce

Vzhledem k náročnosti tohoto úkonu se můžeme v učebnicích kriminalistiky setkat s rozdělením přípravy rekonstrukce trestného činu na dvě části – etapa před výjezdem na místo rekonstrukce a etapu po příjezdu na místo rekonstrukce trestného činu.¹⁶⁶

Na samotném začátku je vhodné stanovit cíl rekonstrukce a také její taktické záměry. Zhodnocení, zda je vhodné provést rekonstrukci a na základě přesně kterých informací. Dalším základním bodem je také nutné určit, zda se rekonstrukce budou účastnit určité osoby – přímo zúčastněné na trestném činu, osoby pomocné.¹⁶⁷

V rámci přípravy před výjezdem na místo rekonstrukce je doporučováno:

- a) Vyřešit otázky týkající se časového provedení rekonstrukce (i vzhledem k taktice celého probíhajícího vyšetřování).
- b) Určení místa provedení a struktury místa, kde bude rekonstrukce provedena (nemusí se vždy jednat o místo činu).
- c) Vybrání a zajištění vhodných předmětů potřebných k rekonstrukci.
- d) Zabezpečení technických a jiných prostředků, včetně prostředků dokumentace.
- e) Výběr a určení účastníků rekonstrukce (například obviněný a svědek musí poskytnout souhlas s aktivní účastí na rekonstrukci, účast znalců atd.)
- f) Zpracování plánu rekonstrukce

Po příjezdu na místo konání rekonstrukce je vhodné připravit následující doporučení (nejedná se o neprolomitelné body přípravy rekonstrukce, slouží k jakýmsi obecným doporučením v rámci přípravy rekonstrukce a až konkrétní

¹⁶⁶ Srovnání: STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6. Str. 207.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 67.

PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Str. 64-67.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 523-524.

¹⁶⁷ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5. Str. 181.

prováděná rekonstrukce zpravidla určí, které kroky je vhodné provést v rámci přípravy):

- a) Uzavření místa a jeho okolí, kde bude rekonstrukce prováděna.
- b) Porovnání aktuální podoby místa provedení s již získanými poznatky. V návaznosti na to je nutné posoudit, zda dojde k rekonstrukci samotné struktury místa činu.
- c) Provedení případné rekonstrukce struktury místa provedení. (I tato rekonstrukce struktury musí být zadokumentována)
- d) Vhodná je také konzultace s odborníky v závislosti na specifikum dané rekonstrukce, zejména pro zajištění co největší objektivnosti provedení rekonstrukce.
- e) Zajištění nezúčastněné osoby přímo při provádění rekonstrukce.
- f) Provádí se také instruktáž účastníků a poučení některých osob v souladu s jejich procesním postavením.
- g) V neposlední řadě je také vhodné věnovat pozornost ostraze místa provedení rekonstrukce.¹⁶⁸

2.4.4. Taktika provedení rekonstrukce

Rekonstrukce se v kriminalistické praxi řídí několika základními zásadami, které můžeme zahrnout do taktiky provedení samotné rekonstrukce. Mezi tyto zásady patří například zásada jediného vedoucího, která říká, že vedení rekonstrukce by mělo být svěřeno pouze jednomu pracovníkovi, kterému jsou ostatní účastníci rekonstrukce podřízeni. Tento vedoucí by měl celou rekonstrukci organizovat a koordinovat, zároveň také odpovídá za dodržování zákonnosti a respektování lidské důstojnosti. Dává pokyny k určitým dílčím částem rekonstrukce a rozhoduje o metodách, prostředcích apod. V neposlední řadě také komunikuje s celou řadou účastníků rekonstrukce (pokyny obviněnému či svědkovi, spolupracuje s příbranými znalci, pokládá otázky jiným účastníkům atd.).¹⁶⁹

¹⁶⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 67-68.

¹⁶⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 368.

Další zásadou je zásada dobrovolnosti. Zde je vyjádřen požadavek, že nikdo nesmí být k úkonům souvisejícím s rekonstrukcí donucován. Tato zásada platí i v případě, že by účastník přímo již v průběhu rekonstrukce odmítl účast. Výsledkem takového odmítnutí účasti by tedy bylo okamžité ukončení rekonstrukce. Tato dobrovolnost účasti na rekonstrukci se zaznamenává do protokolu o provedení rekonstrukce trestného činu.¹⁷⁰

Zásada ostražitosti udává jistý apel na OČTŘ, jelikož například v případě účasti obviněného na rekonstrukci trestného činu je žádoucí, aby OČTŘ bedlivě pozorovali a střežili jednotlivé kroky, úkony při provádění rekonstrukce. Tyto situace totiž mohou dávat potenciální prostor pro například již zmíněného obviněného, jakkoliv situaci zneužít. Zároveň je však nutné mu poskytnout určitou volnost jednání a iniciativy, proto je nutné, aby byla předem důkladně zanalyzovaná také jeho výpověď, která je samotným základem k vykonání rekonstrukce.¹⁷¹

Pokud se naskytne situace, kdy je nutné provést rekonstrukci s například více obviněnými, je nutné rekonstrukce provést jednotlivě, tedy odděleně, s každým z obviněných zvlášť. Takovéto pravidlo nám říká zásada oddělenosti v rámci taktiky provedení rekonstrukce trestného činu.¹⁷²

Zásadou iniciativy účastníka rozumíme, že jeho výpověď slouží jako základ pro provedení rekonstrukce trestného činu, a to jak po situačním popisu a reprodukci předešlé výpovědi, tak při samotné demonstraci jednotlivých úkonů v rámci rekonstrukce. Jedná se o určitou míru záruky objektivnosti provedení rekonstrukce, a to z jak ze strany OČTŘ, tak ze strany například obviněného, jelikož tato zásada nám nijak neovlivňuje možnost neustálé kontroly a srovnávání úkonů s výpovědí a celkově zjištěnými fakty ve vyšetřování.¹⁷³

¹⁷⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 70.

¹⁷¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 369.

¹⁷² Tamtéž

¹⁷³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 70.

Můžeme se také setkat s požadavkem, aby počet účastníků rekonstrukce trestného činu byl úměrný složitosti dané rekonstrukce. Tato zásada jinými slovy vyjadřuje, aby počet účastníků byl, pokud možno co nejmenší, aby nedocházelo ke zbytečnému zmatku. Takovéto doporučení vyjadřuje zásada omezeného počtu účastníků.¹⁷⁴ Pokud bychom tyto účastníky měli shrnout, jedná se o tyto subjekty: OČTŘ; osoby, které se budou aktivně podílet na rekonstrukci (například obviněný, svědek, poškozený); neúčastněné osoby; figuranti; pomocné osoby; znalci či případně i jiní odborníci; obhájci; v každém případě může být přítomen také státní zástupce a pokud to zákon ukládá tak také orgán péče o mládež.¹⁷⁵

Pokud nyní přejdeme přímo k nějakým praktickým, obecným poznatkům o taktice provedení rekonstrukce trestného činu, tak v rámci doporučení se uvádí jako první představení přímých účastníků rekonstrukce a objasnění cíle samotné rekonstrukce. K prvotním úkonům také patří samozřejmě poučení některých účastníků, je-li to vyžadováno z hlediska jejich procesního postavení a jak již bylo zmíněno, prohlášení o dobrovolné účasti na úkonech souvisejících s rekonstrukcí se rovněž zaprotokoluje. Po poučení má osoba (podle jejíž výpovědi se rekonstrukce provádí a která se přímo účastní) možnost se vyjádřit ke shodnosti podmínek, za nichž bude rekonstrukce provedena. Pokud tato osoba shledá, že místo vykazuje podstatné změny, které jsou schopny ovlivnit průběh a výsledky, je nutné samotné místo provedení rekonstrukce uvést do řádného stavu. Poté je subjekt rekonstrukce vyzván, aby popsal důležitá fakta (kdo, kde stál například, jak se, co odehrálo) a OČTŘ následně adekvátně rozmístí figuranty představující jednotlivé aktéry události. Následně dochází k demonstraci činnosti(i) samotného subjektu, kdy je vyzván, aby zároveň s tím popisoval i motivy svého jednání a celkově svůj pohyb komentoval, případně aby opravoval a upřesňoval pohyby figurantů. V tomto případě se totiž také může stát, že si subjekt vybaví zdánlivě zapomenuté skutečnosti a události, které ve výpovědi neuvedl. V závěru rekonstrukce se vyzvou znalci, odborníci, obhájci atd., aby se k provedené

¹⁷⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 143-144.

¹⁷⁵ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 71.

rekonstrukci vyjádřili, případně zda mají nějaké dotazy a připomínky k podmínkám, průběhu a výsledkům rekonstrukce. V poslední fázi rekonstrukce dochází k verifikaci dokumentace o provedené rekonstrukci.¹⁷⁶

2.4.5. Dokumentace a hodnocení rekonstrukce

Stejně jako je tomu u ostatních, již popsaných, kriminalisticko-taktických metod, je základním dokumentačním prostředkem protokol. Protokol má za úkol zafixovat průběh a výsledky rekonstrukce trestného činu. V úvodní části protokolu o rekonstrukci se uvádí kromě povinných náležitostí dle TrŘ § 55, odst. 1 a 3,¹⁷⁷ také cíl a na jakém základě je rekonstrukce prováděna; seznam předmětů, které byly použity při rekonstrukci; prohlášení o dobrovolnosti účasti; čas a vymezení místa provedené rekonstrukce a také vyjádření ke shodnosti podmínek.¹⁷⁸ V další části protokolu je popisováno vylíčení postupu, průběhu úkonu a také jeho výsledky. Zaznamenána by měla být i spontánní řeč rekonstruující osoby. V poslední, závěrečné části protokolu se protokolují případné návrhy, námitky či žádosti účastníků rekonstrukce trestného činu, zaznamenává se též čas ukončení rekonstrukce a nechybí ani čas a místo sepsání tohoto samotného protokolu. V návaznosti na TrŘ, „pokud to okolnosti případu nevyklučují, pořídí se též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné pomůcky, které se, je-li to možné připojí k protokolu“, rovněž se připojuje odkaz na další možnou zhotovenou dokumentaci k provedené rekonstrukci a úplným závěrem podpisy všech účastníků úkonu.¹⁷⁹

Výsledky rekonstrukce podléhají hodnocení, které je doporučováno provádět ve dvou fázích. V první fázi hodnotíme výsledky v souvislosti s hodnověrností a objektivností samotného průběhu a získaných výsledků. V rámci toho je třeba posuzovat například komplexní shodnost podmínek; možnou ovlivnitelnost

¹⁷⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 68-69.

¹⁷⁷ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 528.

¹⁷⁸ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 71-72.

¹⁷⁹ Srovnání: NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 528-529.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 71-72.

podmínek, které nebylo možno obnovit; samotný způsob provedení a případně také psychologické aspekty tohoto úkonu. Ve druhé fázi hodnocení výsledků rekonstrukce se doporučuje provádět hodnocení průběhu a výsledků rekonstrukce s dalšími nashromážděnými důkazy ve vyšetřování.¹⁸⁰

2.5. Prověrka na místě

V pořadí pátou je kriminalisticko-taktická metoda prověrka výpovědi na místě. Ta je popsána v TrŘ v ustanovení § 104e jakožto „Prověrka na místě“. Prověrku výpovědi na místě můžeme z kriminalistického hlediska charakterizovat jako „specifickou metodu kriminalistické praxe, kterou se získávají kriminalisticky a právně relevantní informace srovnáváním dříve učiněné výpovědi o určitém místě a na něm se nacházejících objektů s momentální objektivní situací místa a zajišťováním na něm se nacházejících věcí důležitých pro trestní řízení, přímo demonstrováných dříve vyslechnutou osobou.“ – její podstata je tedy v tom, že dříve vyslechnutá osoba dobrovolně popíše, ukáže či demonstruje některá místa, činnosti nebo jiné kriminalisticky relevantní skutečnosti, o nichž dříve vypověděla. V návaznosti na to OČTŘ současně dokumentuje, porovnává, zkoumá a zajišťuje průběh a výsledky tohoto úkonu.¹⁸¹ Pokud si nyní porovnáme ustanovení TrŘ § 104e, odst. 1, kde se zákonodárce vyjadřuje především z hlediska významu prověrky na místě jako o úkonu, kterým se doplňují nebo upřesňují údaje důležité pro trestní řízení,¹⁸² tak naproti tomu kriminalistickým cílem prověrky výpovědi na místě není pouze doplnění a upřesnění údajů, nicméně také porovnání shody mezi výpovědí a objektivní realitou a v neposlední řadě také potvrzení samotné pravdivosti již podané výpovědi.¹⁸³

¹⁸⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 72.

¹⁸¹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 81-82.

¹⁸² Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

¹⁸³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 81.

Lze se také pozastavit nad skutečností, že zákonodárce pojmenoval tento úkon v TrŘ jako „prověrka na místě“ a ve většině učebnicích kriminalistiky¹⁸⁴ najdeme přímo označení „Prověrka výpovědi na místě“. Jedná se tedy o jistou nejednoznačnost v zákoně, čeho prověrka se vlastně vykonává. O další nepřesnosti jsem se již zmínil z hlediska cíle, který je v ustanovení zákona také poněkud nedostačující. Další nesrovnalostí může být, že při provádění prověrky výpovědi na místě je vyžadována aktivní účast podezřelého, obviněného nebo svědka, nicméně v ustanovení TrŘ je pojednáváno pouze o „osobní přítomnosti“ dále vyjmenovaných osob. Může se tedy dle tohoto ustanovení zdát, že se jedná i o pasivní účast, což z hlediska kriminalistické praxe je v případě tohoto úkonu neslučitelné.¹⁸⁵ Doc. Konrád například navrhuje upravit ustanovení o prověrce výpovědi de lege ferenda zejména v doplnění o odstavec zabývající se zákazem donucování k tomuto úkonu, dále pak k povinnosti přibrání nezúčastněné osoby a v neposlední řadě také k určitému přeformulování odstavce prvního zejména z hlediska aktivní/osobní účasti osoby a také již zmíněný problém s cílem celé prověrky výpovědi na místě.¹⁸⁶ Dle mého názoru by se zákonodárce měl více zabývat a zohledňovat názory kriminalistických odborníků, jelikož potřeba kriminalistické praxe tomu zcela nasvědčuje a z hlediska objektivnosti, bude vždy zásadní její pevné a zcela jasně ukotvené ustanovení v zákoně.

V rámci svého konstituování docházelo z dnešního pohledu na velmi časté zaměňování prověrky výpovědi na místě za jiné kriminalisticko-taktické metody v kriminalistické praxi, nejčastěji se tak jednalo o rekonstrukci, případně o vyšetřovací pokus. Na tento fakt upozornil mimo jiných také M. Vychodil a V. Prerad, kdy velmi stručně uvádějí mylné označování prověrky výpovědi na

¹⁸⁴ Například: MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 340.

PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Str. 78.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 73.

¹⁸⁵ Srovnání: Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění. KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 73-84.

¹⁸⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 84.

místě v kriminalistické praxi za jiné vyšetřovací úkony.¹⁸⁷ Rozdílem prověrky výpovědi na místě je například od vyšetřovacího experimentu ten, že zcela postrádá experimentální část při provádění. Dalším odlišením od vyšetřovacího pokusu je fakt, že při prověrce výpovědi na místě nedochází k úpravě místa ani žádné další úpravy pro úspěšné provedení. Při rozlišení prověrky výpovědi na místě a rekonstrukce je nutné se podívat na podstatu obou úkonů. V případě rekonstrukce se jedná o obnovení situace na rozdíl od ověření a upřesnění výpovědi dané osoby, tudíž proto to není možné zaměňovat ani v tomto případě.¹⁸⁸

2.5.1. Historie prověrky výpovědi na místě

Pokud se na prověrku výpovědi na místě podíváme z dnešního pojetí, tak dříve byla často prováděna a označována jako zcela jiný úkon, jak již bylo zmíněno. Odpovídá tomu i fakt, že součástí právní úpravy se stala až novelou TrŘ, která byla provedena zákonem č. 265/2001 Sb., a až touto novelou se defacto z hlediska práva stala samostatnou metodou kriminalistické praktické činnosti.¹⁸⁹

Začátky konstituování prověrky výpovědi na místě můžeme nalézt v kriminalistickém sborníku z roku 1957, autorem S. Stepičevem, který se věnoval různým taktickým způsobům prověřování důkazů. Prověrku výpovědi na místě označoval tehdy jako „výjezd na místo“ a zmiňuje zde mimo jiné způsob provedení, podmínky a cíl tohoto úkonu. Již v této době se S. Stepičev zmiňuje o prověrce, jako o způsobu, kterým se potvrzují nebo vyvracejí již získané výpovědi. Pojem „výjezd na místo“ se následně objevuje i v dalších monografiích, které se zabývají zejména výsledkem.¹⁹⁰ Na konci šedesátých let minulého století se problematice prověrky výpovědi na místě věnuje J. Heřmánek, který na základě

¹⁸⁷ PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Str. 78.

¹⁸⁸ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 147.

¹⁸⁹ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v posledním znění.

¹⁹⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 73-76.

prací sovětských autorů zpracovává kapitulu zabývající se právě prověrkou výpovědi na místě v učebním materiálu - „Kriminalistika. Prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky“ z roku 1968.¹⁹¹ Tímto textem byl položen základ prověrky výpovědi na místě jakožto dnešní kriminalisticko-taktické metody a začátkem sedmdesátých let minulého století se prověrka výpovědi na místě stává pevnou součástí souboru kriminalistických metod, alespoň co se jejich teoretického rozpracování týče. Stále však chybí uspořádané pojednání o doporučení k taktice provádění a dokumentace tohoto úkonu.¹⁹² Rozpracování doporučení k taktice a metodice prověrky výpovědi na místě můžeme nalézt v učebním textu z roku 1975.¹⁹³ Prověrka výpovědi na místě se během svého vývoje setkávala s velmi častým zaměňováním v kriminalistické praxi za jiné úkony, na tento fakt poukazuje i další autor v roce 1979, a to Jan Skácel.¹⁹⁴ Další významnou monografií je učebnice kriminalistiky z roku 1984 autorů Pjesčaka, Bělkina a kol., kde o prověrce výpovědi na místě pojednávají jako o specifické metodě kriminalistické praxe.¹⁹⁵ Kapitola na tuto problematiku zaměřená podává ucelený obsah o prověrce výpovědi na místě včetně teorie, taktiky, metodiky i dokumentace tohoto úkonu.¹⁹⁶ Z hlediska dalšího vymezení prověrky výpovědi na místě a dalších doporučení pro kriminalistickou praxi se zasadil také Z. Konrád, kdy v roce 1997 vychází, v Kriminalistickém sborníku, článek s názvem „Prověrka výpovědi na místě“.¹⁹⁷ O čtyři roky později dochází k reglementaci prověrky

¹⁹¹ PRERAD, Vladimír. *Kriminalistika- prozatímní učební text z oboru kriminalistická taktika*. Praha: ÚKr PF UK, 1968. Str. 161.

¹⁹² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 75-76.

¹⁹³ HEŘMÁNEK, Josef. *Kriminalistika-kriminalistická taktika*. Praha: FMV, 1975. Str. 131.

¹⁹⁴ SKÁCEL, Jan. Podstata a význam prověrky výpovědi na místě. *Československá kriminalistika*. 1979, č. 3. Str. 217.

¹⁹⁵ PJESČAK, Ján; BĚLKIN, R. S. a kol. *Kriminalistika II*. Praha: FMV, 1985. Str. 81.

¹⁹⁶ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 77.

¹⁹⁷ KONRÁD, Zdeněk. Prověrka výpovědi na místě. *Kriminalistický sborník*. 1997, č. 8, str. 298-301.

výpovědi na místě novelou TrŘ zákonem č. 265/2001 Sb. pod názvem „Prověrka na místě“ a stává se dle zákona jedním ze zvláštních způsobů dokazování.¹⁹⁸

2.5.2. Příprava prověrky výpovědi na místě

Příprava prověrky výpovědi na místě spočívá v několika obecně doporučených bodech, kterými je účelné se řídit. Samotná příprava se může zahájit po získání souhlasu osoby, se kterou se tento úkon bude provádět. Tato osoba samozřejmě musí dle podmínek být již dříve vyslechnuta a o samotnou prověrku výpovědi na místě může i sama požádat, druhou možností pak je, že vyšetřovatel osobě tuto možnost navrhne a daná osoba musí dobrovolně souhlasit s provedením tohoto úkonu.¹⁹⁹

Prvotním krokem při přípravě prověrky výpovědi na místě je nutná všestranná analýza dosud získané výpovědi, včetně i dalších nashromážděných materiálů, které by mohly nějakým způsobem přispět ve vyšetřování. V návaznosti na tuto analýzu můžeme přejít k jednotlivým obecným doporučením v přípravě. Nejprve je vhodné stanovit cíl prověrky výpovědi na místě. Tímto cílem může být například jestli místo, o kterém osoba vypověděla existuje; zda se na určitém místě mohou nacházet předměty, o kterých osoba vypověděla apod. Stanovení výchozího bodu prověrky, toto místo může být i samotný útvar policie, případně jiné místo. Vhodné je také stanovení tzv. orientačních a uzlových bodů. Orientační body slouží k zaznamenání nějakých výrazných bodů v průběhu provádění prověrky, které mají souvislost s například pohybem, směrem, jakým se osoba pohybovala během prověrky apod. Uzlovými body pak můžeme stanovit místa, kde se předpokládá nález stop nebo jiných kriminalisticky relevantních objektů. Dále je doporučováno určit, ve kterém konkrétním prostoru se bude prověrka výpovědi konat. Jedná se hlavně o možné zásahy do míst, kde by bylo nutné získání jiného souhlasu (například od majitele domu, bytu apod.). Stanovení doby provedení prověrky je důležité hned z několika důvodů – doporučuje se provádět prověrku výpovědi na

¹⁹⁸ Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v posledním znění.

Zákon č. 141/1961 Sb., O trestním řízení soudním (trestní řád) v posledním znění.

¹⁹⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 474-475.

místě, co nejdříve po získané výpovědi případně co nejdříve. Dalším faktorem může být, pokud je nutné prověrku vykonat s několika osobami na stejném místě, je nutné tento úkon provést odděleně, tudíž vytvoření určitého časového schématu v tomto případě bude nezbytné. Předmětem rozhodnutí bude také stanovení účastníků tohoto úkonu a jejich úkoly. Tyto účastníky můžeme rozdělit na tzv. obligatorní účastníky a fakultativní účastníky. Mezi obligatorní účastníky budeme zpravidla řadit vyšetřovatele a další příslušníky OČTŘ, nezúčastněnou osobu, případně i svědka(y) úkonu. Fakultativními účastníky pak mohou být například znalci, experti, státní zástupce, obhájce, pomocné osoby, tlumočník atd. Dále se musí stanovit způsob a metody dokumentace průběhu a výsledků prováděné prověrky výpovědi na místě, včetně jejich zajištění a vyzkoušení před samotným úkonem. Dále se může přejít k instruktáži jednotlivých účastníků prověrky. Ta je doporučována provádět jak před, tak i po výjezdu na místo provádění prověrky, záleží na specifčnosti dané prověrky. K zaručení nerušeného průběhu prověrky výpovědi na místě je doporučováno po příjezdu na místo konání dané místo uzavřít. V praxi se může například jednat o vykazání určitých osob z místa konání, odklonění dopravy apod. V závislosti na složitosti provedení prověrky je vhodné provést rovněž obhlídku místa konání za účelem případného doplnění dalších osob a prostředků. Složitost úspěšného provedení přípravy prověrky výpovědi na místě může být i předmětem rozhodnutí o vypracování plánu prověrky. Tento plán může obsahovat od například stručných poznámek k samotnému provedení až po určitou podobu scénáře provedení.²⁰⁰

2.5.3. Taktika provedení prověrky výpovědi na místě

Stejně jako předešlé kriminalisticko-taktické metody i prověrka výpovědi na místě podléhá některým základním taktickým zásadám:

- První zásadu, kterou tato metoda musí splňovat je zásada dobrovolnosti účasti osoby, jejíž výpověď je předmětem prověrky výpovědi na místě. Tato osoba musí sama dobrovolně a ze své vůle svou účast povolit.²⁰¹

²⁰⁰ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 85-86.

²⁰¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 340.

- Další zásadou je zásada iniciativy. Ta spočívá v tom, že osoba, jejíž výpověď se prověřuje nesmí být k účasti nucena. Nesmí také být jakýmkoliv způsobem naváděna nebo ovlivňována, jelikož by celý tento úkon ztrácel objektivnost a další využitelnost.²⁰²
- V návaznosti na předchozí zásadu existuje také zásada ostražitosti, která vyjadřuje požadavek z hlediska bezpečnosti, aby nedošlo z hlediska osoby, jejíž výpověď je předmětem provádění prověrky k nějakému zneužití situace k například útěku, zničení důkazu(ů) apod. V závislosti na této zásadě je vhodné zvážit nějakou formu střežení například obviněného při prověrce, jeho eskorty a dalších jiných možností.²⁰³
- Zásada aktivního působení vyšetřovatele nám v případě prověrky výpovědi na místě říká, že OČTŘ by měl aktivně porovnávat získanou výpověď s průběhem a dosavadními výsledky prověrky, tedy její faktickým stavem. V návaznosti na to požadovat objasnění a vysvětlení k určitým otázkám a problémům, zajišťovat v průběhu ohledání míst atd.²⁰⁴ V souvislosti s touto zásadou je vhodné také zmínit, že požadování odpovědí na tyto případné otázky a problémy je žádoucí nechat až po samotném výkladu a popisu dané osoby. Není doporučováno osobu, jejíž výpověď se prověřuje, přerušovat.²⁰⁵
- Základní zásadou prověrky výpovědi na místě je také zásada účasti svědka úkonu, která nám říká, že pro prokázání objektivity průběhu a výsledků dané prověrky je, zejména v jednání před soudem, zásadní.²⁰⁶

²⁰² Tamtéž

²⁰³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 83.

²⁰⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 340.

²⁰⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. Str. 150-151.

²⁰⁶ Srovnání: MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9. Str. 340.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 83.

Samotný začátek prověrky výpovědi na místě se doporučuje směřovat na samotném útvaru policie. Děje se tak zejména z důvodů nutného poučení osoby z hlediska jejího procesního postavení a zadokumentování souhlasu o dobrovolnosti účasti na provedení prověrky. Následně osoba sdělí místo, kde se prověrka bude odehrávat a případně také místo, od kterého chce sama začít.²⁰⁷ Po přesunu na dané místo se nechává určitá volnost osobě, aby sama určovala směr pohybu, aby se sama zorientovala a připomněla si danou situaci. Osoba je vyzvána, aby také popsala i skutečnosti a změny, které zaznamená oproti situaci původní. Dále je pak vyzvána, aby demonstrovala například činnost, o které vypovídala. Označila objekty, o kterých vypovídala atd. OČTŘ dokumentuje celý průběh prověrky.²⁰⁸ V případech, že se prověrka výpovědi na místě bude odehrávat například na rozsáhlejší území, případně se bude jednat o složitější činnosti na více místech apod. je vhodné rozdělit prověrku na jednotlivé etapy. Při provádění prověrky výpovědi na místě nelze za žádných okolností připustit, aby došlo k ohrožení bezpečnosti jejich účastníků nebo aby docházelo ke snižování jejich lidské důstojnosti. V těchto případech je nutné tomu předejít a případně prověrku okamžitě ukončit.²⁰⁹ Zároveň pokud by se v průběhu prověrky vyskytly problémy zejména v případném narušení nebo pokusu o zmaření prověrky, doporučuje se ihned prověrku ukončit.²¹⁰

2.5.4. Dokumentace a hodnocení prověrky výpovědi na místě

Podobně jako tomu bylo u předešlých metod, stejně tak je i u prověrky výpovědi na místě základním obligatorním dokumentem, jakožto důkazního prostředku v přípravném řízení protokol. Dle § 55 odst. 1 TrŘ musí tento protokol obsahovat obecné náležitosti a dle § 55 odst. 3 TrŘ také obsahové náležitosti.²¹¹

²⁰⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7. Str. 142.

²⁰⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 475-477.

²⁰⁹ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 88-89.

²¹⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. Str. 477.

²¹¹ Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

Protokol o prověrce výpovědi na místě se rozděluje do třech částí – úvodní, popisné a závěrečné. Úvodní část obsahuje: datum a místo konání prověrky výpovědi na místě; označení útvaru a pracovníka, který tuto prověrku provedl; osobní data osoby, jejíž výpověď se prověřuje; procesní postavení této osoby; odkaz na udělený souhlas s účastí; cíl a účel vykonávané prověrky; osobní data o dalších účastnících prověrky; záznam o poučení; čas začátku a ukončení prověrky. V popisné části protokolu najdeme zejména výstižně popsany průběh a výsledky prověrky výpovědi, tedy bude se jednat hlavně o: volnou výpověď osoby, jejíž výpověď je prověřována; popis místa; chování osoby při provádění prověrky; označení objektů a popis demonstrovaných činností; otázky vyšetřovatele směřované na osobu, jejíž výpověď je prověřována a další důležité části prověrky, které mají uceleně podat obraz o jejím průběhu a výsledcích. Závěrečná část obsahuje doplňující údaje (vyjádření obhájce a nezúčastněné osoby), seznam zajištěných předmětů, odkaz na další jinou formu dokumentace (fotografickou, videozáznam, topografickou aj.) případně i jiné úkony, které byly prováděné současně s prověrkou (ohledání apod.).²¹²

Hodnocení prověrky výpovědi na místě můžeme rozdělit na tzv. výsledky prověrky výpovědi na místě a závěry, které jsou učiněny na základě těchto výsledků. Co se výsledků prověrky týče, ty můžeme obecně shrnout na tři možnosti – v závislosti na výpovědi osoby můžeme vyslovit, že skutečnosti, místo(a) a objekty uvedené ve výpovědi odpovídají / neodpovídají / odpovídají pouze částečně faktickému stavu, objektivní realitě. Ani v jednom z těchto tří možných výsledků však nemůžeme vyslovit jednoznačný závěr o pravdivosti prověřované výpovědi. Z těchto důvodů je nutné apelovat na zásadu aktivního působení vyšetřovatele, který by měl hodnotit průběh a dosavadní výsledky prověrky přímo při provádění; hodnotit míru jistoty, s jakou se osoba orientuje na daném místě; výsledky porovnat s dalšími důkazy a fakty; provést další šetření nebo vyžádat expertizní zkoumání apod.; v neposlední řadě je také nutné v rámci hodnocení prověrky výpovědi na místě zhodnotit, zda byl splněn cíl prověrky a případně navrhnout

²¹² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 91-92.

možné zdokonalení. Teprve po takovéto všestranné analýze průběhu a výsledků z celého okruhu daného případu opravňuje k vyslovení určitých závěrů (pravdivosti / nepravdivosti výpovědi) o prověřce výpovědi na místě.²¹³

3. Terénní šetření

V rámci zpracování této diplomové práce jsem vypracoval dotazník s otázkami zaměřenými na vývoj, konstituování, a i menší přiblížení současného stavu výše popsaných kriminalisticko-taktických metod. Tento dotazník byl poskytnut státním zástupcům v hlavním městě Praze. Dotazník se skládal z celkem dvanácti otázek zaměřených výhradně na problematiku těchto pěti kriminalisticko-taktických metod. Při sestavování otázek do tohoto šetření jsem se řídil problematikou vývoje jednotlivých metod a jejich konstituování s akcentem na aktuální pohledy, názory a právní úpravu, která se stala stěžejní v případě konstituování těchto metod. Přibyly rovněž otázky kladené přímo na aktuální situaci, hlavně z hlediska využití těchto metod, případně jejich dozorování z role státní/ho zástupce/kyně. Dotazníkové otázky jsem rozdělil dle svého uvážení na tzv. povinné i nepovinné otázky, aby bylo možné je přeskočit bez vyplnění, například pokud by respondent neznal odpověď nebo by nechtěl odpovídat. Tento fakt se promítnul do hodnocení výsledků, celkový počet zaznamenaných odpovědí se nemusí vždy rovnat počtu celkově získaných vyplněných dotazníků.

Terénní šetření, ve formě vyplnění dotazníků určeným specificky vybrané skupině státních zástupců, v hlavním městě Praze, bylo anonymní.

Nyní přejdu k jednotlivým otázkám a zobecněným odpovědím a výsledkům.

1. Využívají se podle Vás v dostatečné míře zvláštní způsoby dokazování uvedené v trestním řádu?

Tato první otázka byla položena státním zástupcům zejména z mého osobního zájmu vzhledem k poměru výsledků. Možnost odpovědi jsem v tomto případě stanovil pouze na ano/ne. Výsledkem celkem devatenácti vyplněných dotazníků

²¹³ KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. Str. 93-94.

mi vyšel poměr odpovědí na: **ne** (10x) vs. **ano** (9x). Vzhledem k následujícím otázkám a výsledkům v dotazníku mohu konstatovat, že je pro mě tento výsledný poměr překvapivý. Vysvětlit se dá několika způsoby, nicméně dovolím si odhadnout (s přihlédnutím právě k ostatním výsledkům), že se zde bude prolínat několik faktorů – od míry použití jednotlivých kriminalisticko-taktických metod až po subjektivní názory a zkušenosti jednotlivých státních zástupců.

2. Vybavíte si, případně odhadnete, který z těchto pěti zvláštních způsobů dokazování uvedených v zákoně je nejvíce používaný a který nejméně používaný?

V této otázce byla stanovena hypotéza, že nejčastější kriminalisticko-taktickou metodou potažmo zvláštním způsobem dokazování dle TrŘ bude dle dotazníků rekognice. Tato hypotéza se potvrdila, a to dokonce plným počtem všech devatenácti vyplněných dotazníků. Druhou částí byla hypotéza nejméně používané metody a tu jsem stanovil na metodu rekonstrukce. Tato hypotéza se mi nepotvrdila. Dle výsledků odpovědí státních zástupců je z jejich subjektivního pohledu nejméně používaná konfrontace, která získala devět označení. Pro zajímavost mohu uvést rovněž zbylé možnosti, které byly vyplňovány – rekonstrukci jako nejméně častý označilo celkem pět státních zástupců a vyšetřovací pokus označili celkem čtyři státní zástupci. Prověrka na místě se v odpovědích vůbec nevyskytovala. Pro vysvětlení neshodnosti počtů „nejčastější vs. nejméně častý“ pouze zmíním, že jedna z odpovědí byla vyplněna pouze s označením nejčastější metody a nejméně častá metoda zmíněna nebyla.

3. Jak často se setkáváte s rekonstrukcí, jakožto zvláštním způsobem dokazování?

Otázka číslo tři byla směřována na frekvenci využití rekonstrukce z pohledu státních zástupců. Nebyla stanovena žádná hypotéza. Diverzifikace jednotlivých odpovědí mi bohužel neumožňuje výsledky dotazníku v této otázce patřičně zobecnit, nicméně nejčastější odpovědí se stalo uvedení 2x do roka – celkem sedm označení této frekvence. Mezi dalšími výsledky se objevily údaje jako například: 5x do roka (1x); 4x do roka (1x); 3x do roka (2x); 1x do roka (2x); nesetkal/a jsem se s touto metodou (2x); „maximálně 1x do měsíce, někdy vůbec“

(1x) a další možnosti shodně po jednom označení frekvence. Rozmanitost těchto odpovědí byla poměrně roztržštěná, ale nejčastější možnost 2x do roka se jako jediná opakovala více než dvakrát. Dle mého názoru se jedná o poměrně nízký počet a ačkoliv jsem hypotézu stanovenou neměl, očekával bych i přes hypotézu v předchozí otázce větší frekvenci využití této specifické metody kriminalistické praktické činnosti.

4. Věděl/a byste z jakého původního názvu vznikl název rekognice, používaný v Československé republice do roku 1950?

Tato otázka byla zaměřena na vývoj konkrétní metody – dnešní rekognice. Mou hypotézou v případě této otázky bylo, že četnost správného označení dnešní rekognice do roku 1950 nebude veliká. V tomto případě nebyla hypotéza naplněna, jelikož z celkového počtu devatenácti dotazníků se označení „agnoskace“ objevilo celkem u pěti odpovědí. Třináct odpovědí bylo nevyplněných nebo označených jako „nevím“ a jedna odpověď byla „kognitivní?“. Tento počet 5:14 považuji za překvapivý a samotné nenaplnění stanovené hypotézy je z mého názoru, v tomto případě, pozitivním výsledkem.

5. Věděl/a byste, ve kterém roce byla přijata novela zákona, která v České republice vnesla do právního řádu vyšetřovací pokus jako samostatný vyšetřovací úkon?

Tato otázka směřovala na důležitou novelu trestního řádu z pohledu vyjmenovaných kriminalisticko-taktických metod. Rokem přijetí této novely byl rok 2001 a tuto odpověď označilo celkem devět z devatenácti respondentů. Ve zbylých deseti případech se objevily odpovědi jako „nevím“, „ne“ či pole zůstalo nevyplněné. Mou hypotézou v tomto případě bylo, že odpověď „2001“ bude, z hlediska poměru těchto odpovědí, ve většině. Hypotéza se tedy „těsně“ nenaplnila.

6. Můžete posoudit, vzhledem k množství případů, jak často se setkáváte s vyšetřovacím pokusem?

Otázka číslo šest byla opět jednou z otázek na frekvenci použitelnosti jedné z metod, dle subjektivního názoru. Jako příklad jsem v případě této otázky uvedl

v zápatí této otázky možné odpovědi jako „každý x-tý případ“ apod. Vzhledem k roztržitosti odpovědí zde zmíním odpovědi, které dostaly více jak jedno označení nebo se jejich označení dalo považovat za shodné, pouze jinak formulované. Využitelnost vyšetřovacího pokusu jako každý stý případ bylo označeno celkem třikrát. Čtyřikrát se objevilo neurčité označení „velmi zřídka“, dvakrát se objevilo označení „téměř vůbec“ a jednou „zcela výjimečně“ – tyto tři odpovědi lze považovat za neurčité, nicméně může se stát námětem hlubšího terénního šetření, i za účelem stanovení příčin a názorů, proč se tato metoda nevyužívá v takové míře. Dále se mezi odpověďmi objevily celkem čtyři odpovědi, že se respondent s touto metodou dosud nesešel. U této otázky nebyla stanovena hypotéza. Z dosažených výsledků šetření mohu hodnotit frekvenci využití této metody jako ne zcela častou metodu, avšak je třeba pohlížet na řadu jiných elementů, proč se tato metoda nevyužívá v takové míře. Myslím si, že její menší použití ji ani v nejmenším neubírá na důležitosti poznatků, které tato metoda může do případu vnést.

7. Jak se nazývala metoda kriminalistické praxe, která dříve sloužila podobně jako dnešní prověrka na místě?

V pořadí sedmá otázka se soustředila na vývoj prověrky na místě. V tomto případě byla má hypotéza stanovena s ohledem na jednu z předchozích otázek (ot. č. 4), že v tomto případě by správnost odpovědí mohla být vyšší nežli právě u otázky č. 4. Z výsledků mohu konstatovat, že hypotéza se nenaplnila. Po sečtení se jedná o následující – „nevím“ (14x), „výjezd na místo“ (3x), „rekonstrukce“ (1x) a „ohledání“ (1x). Akcent na vývoj a konstituování u této kriminalisticko-taktické metody se dá tedy hodnotit jako menší, nežli tomu tak je u rekognice. Vysvětlení můžeme najít například v tom, že rekognice je z hlediska míry použitelnosti v praxi oproti prověrce zřejmě daleko více vytěžovanou metodou, a tudíž zájem o ní více inklinuje k rozšíření znalostí.

8. Velmi často se setkáváme s pojmem prověrka na místě a prověrka výpovědi na místě, spatřujete v těchto dvou pojmech nějaký rozdíl? Pokud ano, proč?

Otázka osmá se zabývala rozdílem pojmů „prověrka na místě“ (uvedeným v trestním řádu) a pojmem „prověrka výpovědi na místě“. Výběr možností

z odpovědí v tomto případě bylo – možnost „ano“ a „ne“. V případech, kdy respondent označil odpověď „ano“, měl možnost připojit k tomuto označení slovní komentář s upřesněním. Mou hypotézou bylo, že většina respondentů nebude spatřovat v těchto dvou pojmech rozdíl. Tato hypotéza se mi potvrdila. Z výsledků lze konstatovat, že státní zástupci vzhledem ke svým agendám dávají pochopitelně přednost právnímu pojetí a téměř všichni označili odpověď „ne“, jako výslednou odpověď. Celkem 18x „ne“ a 1x „ano“. Komentářem v případě označení „ano“ bylo – „Kriminalistická (vyšetřovací metoda) vs. důkazní prostředek“.

9. V návaznosti na předchozí otázku, myslíte si, že je právní úprava prověrky na místě v trestním řádu odpovídající? Pokud ne, jak byste jí upravil/a?

(Například na Slovensku mají metodu kriminalistické praxe pojmenovanou jako „prověrka výpovědi na místě činu“)

Tato otázka byla opět zaměřena na prověrku na místě a zajímalo mě zejména, zda se u respondentů neobjeví nějaká potřeba změny formulace či úplné přidání nějakého odstavce přímo do zákona vzhledem k potřebám jak kriminalistické praxe, tak i státních zástupců. Výběrem z možností „ano – ne“, kdy opět v případě, že respondent označil odpověď „ne“, tak měl možnost připojit svůj komentář k této problematice. Do záhlaví této otázky jsem pro srovnání uvedl například, jak tento úkon mají ukotvený v zákoně na Slovensku, abych respondenty nějakou formou přiměl k zamyšlení se nad touto problematikou. Mohu však konstatovat, že všech devatenáct odpovědí bylo označeno jako „ano“, tedy že právní úpravu prověrky na místě považují za odpovídající a dostatečnou. V tomto případě nebyla stanovena žádná hypotéza.

10. Konfrontace, jakožto kriminalisticko-taktická metoda, vyžaduje poměrně důkladnou přípravu a vyhodnocení všech okolností, než je použita v praxi. Jaké máte s tímto úkonem zkušenosti Vy v současné době?

Otázka zaměřená na konfrontaci byla z pohledu současné doby a stavu jejího využívání. Mou hypotézou bylo, že tato metoda bude primárně sloužit jako ověření nějakých informací, či potvrzení některých faktů. V tomto případě vzhledem k odpovědím lze těžko hodnotit, zda se hypotéza naplnila. Pro přehled uvedu všechny možné kombinace odpovědí, kdy některé ve výsledcích byly podobně

formulované, takže je uvedu pouze svým shrnutím. Celkem 8x se objevila možnost – zpravidla nepřináší do případu nové informace a poznatky. 5x se objevila odpověď – nemá zásadní význam. Dva respondenti uvedli, že se s touto metodou ještě nesetkali, přičemž jeden další respondent uvedl, že za dobu pěti let v praxi se rovněž s tímto způsobem dokazování nesetkal. Dále se objevila jedna odpověď, která označila zkušenosti v současné době jako „ověření informace“. A poslední dvě varianty odpovědí byly – „zcela bez přínosu“ (1x) a „výjimečně u soudu“ (1x). Na základě těchto odpovědí lze vyhodnotit konfrontaci jako velmi málo používanou a když už, tak zpravidla nemá v případě „průlomový“ význam. Za svou osobu mohu pouze konstatovat, že takovýto výsledek byl pro mě nečekaný. Zároveň je pak vhodné se zeptat, proč se tato kriminalisticko-taktická metoda v dnešní době používá tak málo a nemá zcela chvalné výsledky. Aktuálnost použití a případné aktualizace by mohly být předmětem dalšího zkoumání.

11. Rekonstrukce trestného činu v třicátých letech minulého století byla spojována s jinou kriminalistickou metodou, věděli/a byste se kterou a případně proč?

V pořadí předposlední otázka byla zaměřena opět na vývoj a konstituování kriminalisticko-taktické metody, konkrétně rekonstrukce. V tomto případě lze výsledky hodnotit dle mého názoru kladně, jelikož celkem devět z devatenácti odpovědí bylo, že kriminalistická rekonstrukce byla spojována zejména s ohledáním. V jednom případě z těchto odpovědí bylo navíc přidáno, že souvisela s ohledáním a taktikou výslechu. Ve zbylých deseti odpovědích se jednalo o odpovědi „nevím“ nebo vynechání pole. Dovolím si konstatovat, že akcent na vývoj rekonstrukce trestného činu zde určitě je. Jelikož se domnívám, že rekonstrukce je jednou z nejtypičtějších kriminalisticko-taktických metod, tak mou hypotézou bylo, že spojitost s ohledáním budou státní zástupci vědět, odhadovat a dedukovat v poměru přibližujícím se 50 % odpovědí. Tato hypotéza se tedy potvrdila.

12. Vzhledem k dřívějšímu menšímu teoretickému rozpracování metod jako kriminalistická rekonstrukce a vyšetřovací pokus, se velmi často stávalo, že se tyto dvě metody zaměňovaly. Nicméně můžeme se setkat s názory, že i prověrka na

místě do určité míry splývá s rekonstrukcí. Jaký na to máte názor Vy osobně? Považujete právní úpravu za dostatečně rozpracovanou nebo byste něco změnil/a?

Závěrečná otázka z dotazníku byla pojata nejvíc zeširoka. Cílem této otázky bylo v respondentovi vyvolat opět zamyšlení se nad podstatami jednotlivých kriminalisticko-taktických metod a zhodnocení jejich názoru na ně. V návaznosti na to byla přiložena i doplňková otázka, zda by v určitých případech něco změnil/a na právní úpravě těchto zvláštních způsobů dokazování. Jelikož jsem si vědom, že zaobíráním se případnými korekturami přímo v zákoně a navrhování oprav a doplnění není z hlediska času a dotazníkové formy zcela vhodné, i přesto jsem se rozhodl tuto možnost komentáře státním zástupcům nechat pro případ, že nějaký vyložený rozpor nebo nedostatek na úpravě těchto metod v zákoně pozorují a byli by pro úpravu. Z výsledků lze jednoznačně konstatovat, že všech devatenáct respondentů považuje právní úpravu za dostatečnou. Vypíchl bych v souvislosti s přiloženými komentáři dva konkrétní – „ověrka na místě do jisté míry mohla splývat s ohledáním. V současné době považuji právní úpravu za adekvátní. Potenciální problém by mohl být ve volbě správného způsobu dokazování.“ A druhým komentářem k této otázce – „Právní úpravu považuji za dostatečnou – za podstatné nepovažuji správné formální označení toho kterého úkonu, ale zachování práv obhajoby a dodržení kriminalistických postupů, které zajistí přínosnost toho, kterého úkonu“. Jelikož jsem se v tomto případě ptal na názor a případné změny v právní úpravě těchto metod, nestanovil jsem žádnou hypotézu.

Závěr

V této práci jsem se zabýval kriminalisticko-taktickými metodami popsanými v trestním řádu, jako „Některé zvláštní způsoby dokazování“. Tyto specifické metody kriminalistické praxe z hlediska vývoje a konstituování poskytly kriminalistice a vyšetřujícím orgánům v průběhu let nové možnosti, jak kriminalitu zkoumat a zdárně vyřešit. V dnešní době uplynulo již několik let od velké novelizace trestního řádu a tím se může zdát, že vývoj těchto metod se poněkud zastavil. Nicméně opak je pravdou a potřeby kriminalistické praktické činnosti by si opět žádaly určitou aktualizaci přímo v zákoně, jak již bylo popsáno v kapitolách výše. Návrhy odborníků na toto téma jsou a měly by se stát podkladem pro další postup ve vývoji těchto metod.

V práci byly ve stručnosti nejprve zmíněny výklady základních pojmů a následně se již přešlo k jednotlivým specifickým metodám kriminalistické praktické činnosti. Zabýval jsem se jejich historií, přípravou, taktikou provedení, podmínkami provedení, hodnocením a dokumentací. U určitých metod nechybělo také rozdělení na druhy vybrané metody a případně také metodika. V průběhu popisu jednotlivých metod jsou také popsány určité zejména zákonné nedostatky, které kriminalističtí odborníci shledávají na příslušných ustanoveních. Ve shrnutí se v konkrétních případech jedná o práva subjektů těchto úkonů, v některých zas chybí vyjádření zákazu donucování k příslušnému úkonu. V případě vyšetřovacího pokusu můžeme například nalézt nepřesnost ve slovese, v prvním odstavci – pozorováním. Dále můžeme spatřit určitou nespecifičnost v ustanoveních o rekonstrukci a prověrky na místě. Dle mého názoru je možné, že zákonodárce nechtěl v těchto případech policejnímu orgánu příliš „svazovat ruce“, když rekonstrukci trestného činu v zákoně označil pouze jako „rekonstrukce“. Podobný případ potkal taktéž prověrku výpovědi na místě, označenou v zákoně jako „prověrka na místě“. Dalším problémem, který lze spatřovat, je problematika přibrání nezúčastněné(ých) osob k těmto úkonům.

Následovalo terénní šetření prováděné pomocí dotazníků určeným státním zástupcům v hlavním městě Praze. Z hlediska zhodnocení tohoto šetření však vyvstávají další možné otázky. Z mého pohledu je velmi zajímavý výsledek

terénního šetření, respektive otázek, zaměřených na konfrontaci, jakožto zvláštní způsob dokazování. Jak již frekvence použití této metody, tak její zhodnocení přínosu od názorů státních zástupců, byl alespoň pro mě velice překvapivý. Problematika konfrontace by v budoucnu mohla být předmětem podrobnějšího zkoumání, následných případných novelizací a úprav z hlediska kriminalistické vědy, aby více vyhovovala potřebám a byla v tomto ohledu efektivnější metodou.

Dalším pro mě zajímavým zhodnocením bylo to, že z pohledu státních zástupců není v tuto chvíli potřeba právní úpravy zvláštních způsobů dokazování. Jinými slovy, jejich momentální vývoj a konstituování se dá se říct zaseklo na bodě novelizace trestního řádu z roku 2001. Příčiny tohoto stavu mohou rovněž být předmětem dalšího zkoumání.

Přes veškeré získané poznatky o těchto metodách a z terénního šetření si myslím, že informace a skutečnosti, které kriminalistům v praxi tyto metody mohou poskytnout a docílit tak co nejobektivnějších výsledků, budou vždy oceňovány a hodnoceny kladně. Budoucnost kriminalisticko-taktických metod se i nadále bude odvíjet zejména od potřeb kriminalistické praxe a v návaznosti na to, by měly být tyto metody komplexně a soustavně přidávány, upravovány a podrobovány přezkumu a aktualizacím.

Seznam zkratk

OČTR orgán činný v trestním řízení

TrŘ trestní řád

Seznam použité literatury

Monografie:

CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0.

ČELANSKÝ, V. *Vyšetřovací metody bezpečnostní služby*. V Praze: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1932.

HEŘMÁNEK, Josef. *Kriminalistika-kriminalistická taktika*. Praha: FMV, 1975.

KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9.

KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.

KONRÁD, Zdeněk. *Prověrka výpovědi na místě. Kriminalistický sborník*. 1997, č. 8.

MIRIČKA, August. *Trestní právo procesní*. Praha: Vyšehrad, 1932.

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.

NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.

PJESČAK, Ján; BĚLKIN, R. S. a kol. *Kriminalistika II*. Praha: FMV, 1985.

PJESČAK, Ján a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1982.

PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2.

PRERAD, Vladimír. *Kriminalistika- prozatímní učební text z oboru kriminalistická taktika*. Praha: ÚKr PF UK, 1968.

PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Acta Universitatis Carolinae: iuridica*. Praha: Univerzita Karlova, 1990.

PROTIVÍNSKÝ, Miroslav. *Rekognice v přípravném řízení*. 1. vydání. Praha: Min. vnitra ČSSR. 1971.

SKÁCEL, Jan. *Podstata a význam prověrky výpovědi na místě. Československá kriminalistika*. 1979, č. 3.

STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6.

ŠEJNOHA, Josef. *System kriminalistického vzdělání*. Praha: F. Kodym, 1936.

THORWALD, Jürgen. *Století detektivů: cesta a dobrodružství kriminalistiky*. Přeložil Jan MATIÁŠEK. Praha: Orbis, 1967. Orbis.

VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu*. Praha: ÚKr PF UK, 1972.

Právní předpisy:

Zákon č. 141/1961 Sb., *O trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

Zákon č. 45/2013 Sb., *O obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)* v posledním znění.

Zákon č. 265/2001 Sb., *kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony* v posledním znění.

Elektronické zdroje:

Frons v češtině. *Glosbe* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://cs.glosbe.com/la/cs/frons>

K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení. *Ministerstvo Vnitra České republiky* [online]. 2008 [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/k-procesu-konstituovani-rekognice-jako-metody-kriminalisticke-praxe-a-procesniho-ukonu-v-ceskem-trestnim-rizeni-116054.aspx>

Miroslav Protivínský. *Wikipedie* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Miroslav_Protiv%C3%ADnsk%C3%BD

Ottův naučný slovník. *Moravská zemská knihovna* [online]. 1888 [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:1cb5aaf0-e6e3-11e4-a794-5ef3fc9bb22f?page=uuid:45ed31a0-05aa-11e5-97f4-5ef3fc9ae867&fulltext=agnoskov%C3%A1n%C3%AD>

Recognitio. *World of Dictionary* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://worldofdictionary.com/dict/latin-english/meaning/recognitio>

Účast obhájce při šetření znalce v trestním řízení. *Právní prostor* [online]. 2021 [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/ucast-obhajce-pri-setreni-znalce-v-trestnim-rizeni>

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád 1956). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgu3f6nrufzrwcmk7nbwdkljg>

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád 1961). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexggyjrl5ugynjngu>

Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního. (Říšský soudní řád). *Beck-online START* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjyg4zv6mjrhexhazrrgy4c2ma&groupIndex=0&rowIndex=0>